

Hälsingeidrotten 100 år 2005

**Yngve Lundh, Bollnäs CK, svensk
Mästare och trefaldig sexdagarsvinnare
på 40- och 50-talen.**

Förord.

På varje ort i Hälsingland, där idrott bedrivits, ska finnas en grupp människor, som arbetar med att kartlägga idrottens historia på just den orten. Det är en av de långsiktiga målsättningarna för arbetet i Hälsinglands Idrottshistoriska Sällskap. Förhoppningen är, att det någon gång i framtiden ska bli möjligt att skriva en sammanhängande berättelse om hur idrotten kom till Hälsingland och om hur den som en dynamisk folkrörelse växte sig stark.

Vi är långt ifrån det målet. På många områden är vår rörelse, som haft så stor betydelse för det moderna Sveriges framväxt, mycket bristfälligt dokumenterad. Här finns stora fält för lokal idrottshistorisk forskning.

I sammanhanget vill vi påpeka vikten av tydliga protokoll och redogörelser och att dessa arkiveras på ett betryggande sätt. Vår erfarenhet är, att dessa dokument från de första femtio åren av distriktets historia är mera klagörande och beskrivande än från de senare årtiondena.

Från informationssamhällets genombrott är situationen direkt oroväckande ur historiesynpunkt. I datasamhället skapas ofta dokumentation som försvinner ut i cyber-rymden, när olyckan är framme.

Den lokala idrotten ingår också i många fall i stora förvaltningsområden. Det innebär, att ansvaret för dokumentationen av Hälsinglands idrottshistoria försummas.

Vi vet att vårt försök till beskrivning av Hälsinglands idrottshistoria bara är en första början, där vi snarare visar behoven av fortsatt forskning än presterar en hälsingsk idrottshistoria med någorlunda god täckning.

Varje stad och by har en historia om hur idrotten kom, rotades och utvecklades. På varje ort finns bortglömda idrottsplatser, hoppbackar och klubblokaler. I varje förening har funnits aktiva och ledare som gjort betydande insatser för såväl idrotten som samhället.

Allt detta är värt att beskrivas och dokumenteras.

Det är en utmaning för informationssamhällets ledare och idrottshistoriker.

Ragnar Sundberg

Erik Wiger

Idrottens historia.

Idrotten lika gammal som människan.

Idrotten är säkert, i sin ursprungliga form lika gammal som människan. Man kan föreställa sig att de första människorna ville mäta sin förmåga att springa. Säkert ville deras barn jaga varandra och brottas med varandra, precis som vi ser bland kattungar, hundvalpar och björningar.

Man kan räkna med att idrott i någon ordnad form förekommit i varje mänskligt samhälle. Historisk forskning har funnit bevis för idrottslig verksamhet i olika delar av världen under olika tidsepoker. Man har t.ex. funnit vas målningar som vittnar om att det i faraonernas Egypten funnits en avancerad brottningskultur. I det antika Grekland ordnades olympiska spel under åren 776 f.Kr. till 391 e.Kr. De nordiska vikingarna ägnade sig åt idrottsliknande kraftprov och under medeltiden var riddarnas tornerspel och stridsövningar tidens idrott.

Den moderna tävlingsidrotten.

Från England kom den moderna tävlingsidrotten till Sverige under 1800-talets senare hälft. Gymnastik- och simföreningar var först i landet. Om ett ursprungsår ska anges anses detta vara 1869. Då bildades Göteborgs gymnastiksällskap, den första moderna idrottsföreningen. Redan 1796 hade dock Upsala Simsällskap bildats, en av de äldsta idrottsammanslutningarna i världen.

Först under 1880-talet skulle dock ett mera påtagligt föreningsbildande påbörjas.

De olympiska spelen i Aten 1906 kan med fog betecknas som den svenska idrottens genombrott. Svenska framgångar i OS, genom Erik Lemming, Hjalmar Mellander, John Svanberg m.fl. skapade för första gången tidningsrubriker i svenska tidningar. En publicitet som ledde till ett ökat idrottsintresse som resulterade i att föreningsbildandet ökade under åren närmast efter dessa olympiska spel.

Idrottens framväxt i Sverige.

Runt sekelskiftet skedde i vårt land stora samhällsförändringar med medföljande ändringar av levnadsförhållanden och grundläggande värderingar. Embryot till det moderna industrisamhället ledde till folkflyttning till arbeten i städer och de större tätorter. Anställningar i bruk och fabriker gav bestämda arbetstider, mer fritid och därmed ökade behov för samvaro.

Från England och USA kom idéer och impulser till en framväxande folkrörelse och föreningsverksamhet som väl svarade upp mot människans nya behov.

Från England kom också idrotten med sjömän, via militärer och studerade yrkesgrupper.

Idrottens etablering i Sverige kom dock att gå långsamt till en början. Fram till 1800-talets mitt fanns endast ett fåtal föreningar inom simning, hästsport och segling.

1842 års folkskolestadga hade bestämmelser om gymnastik i folkbildningen och en yrkeskår av gymnastiklärare började formos på Gymnastiska Centralinstitutet, GCI, i Stockholm. Läroverken började inrätta och tillsätta gymnastiklärartjänster som huvudsakligen drev gymnastikundervisning.

Gamla och nya Sverige.

1869 bildades Göteborgs gymnastiksällskap, den första moderna gymnastikföreningen. Därefter bildades en rad gymnastikföreningar runt om i landet. Dessa föreningar byggde på Per Henrik Lings gymnastik och hade restriktioner mot prestationstänkande och tävling.

Gymnastikföreningarna tog, i många fall, upp andra grenar på programmet eller initierade bildande av nya idrottsföreningar. Som exempel kan nämnas Stockholms gymnastikförening bildad 1875. Dess medlemmar bildade Stockholms roddförening 1880 och Stockholms allmänna skridskosällskap 1883. En liknande utveckling fanns i Göteborg under samma tidsperiod.

Var fanns idrottsföreningarna?

”Den mest genomgående tendensen är att de förekom i städerna. Enligt en kalender från 1893 med 200-300 idrottsföreningar höll endast fem till utanför det urbana Sverige: fyra skånska cykelföreningar och Sundbybergs idrottsklubb. En tredjedel av föreningarna fanns i Stockholm och Göteborg. Från denna remarkabla stadscentrering skedde en långsam utjämning. År 1910 befann sig 35 procent av RF-föreningarna utanför städerna. En tillväxt av föreningar hade skett i industriorter, järnvägssamhällen och andra tätorter som inte var städer, medan idrottsrörelsen fortfarande var ett främmande inslag i jordbruksbyggd” skriver prof. Jan Lindroth och författaren K Arne Blom i boken ”Idrottens Historia”.

I det nya Sverige, där industrier och bruk byggdes upp och blomstrade och dit folk flyttade för att få arbete, där rotade sig också de första idrottsföreningarna. Företagen och bruken stödde den idrottsliga verksamheten med ledarskap, hjälp att bygga idrottsplatser och lokaler. Man kunde även bidra med priser och pengar till tävlingsdräkter och annan utrustning.

Industrins reglerade arbetstider gav fritid som gav utrymme och ork att utöva idrott.

I det gamla Sverige, i jord- och skogsbruksbyggd, var arbetsdagarna långa. Från kornas första mjölkning i tidig morgontimme, via en lång arbetsdag i skog eller på åker, till djurens sena skötsel och utfodring på kvällen. Varken tid eller ork fanns för idrott.

Idrotten spreds över landet av män som fått sin utbildning i universitet och andra utbildningsinstanser i de större städerna och sedan flyttat ut i landet. Militärer var ofta bärare av det idrottsliga budskapet ut över landet.

När idrotten kom till Hälsingland.

När idrotten kom till Hälsingland var mönstret detsamma som för övriga Sverige. De första idrottsliga aktiviteterna hittar vi i hamnstäderna Söderhamn och Hudiksvall samt i järnvägsknutarna Bollnäs och Ljusdal.

När man söker svaret på hur idrotten kom till Hälsinglands olika orter finner man som en tämligen gemensam nämnare att det fanns ett intresse för skidåkning på orten. Detta kan man nog se som ganska naturligt i ett landskap där skogsbruk i alla tider varit en huvudnäring. Skogsarbetet var på den tiden helt manuellt, med såg och yxa som redskap, och skogsarbetarens färdmedel till arbetsplatsen var skidorna. Det kan därför ses som naturligt att man mätte sina krafter i skidåkning.

Bönderna var, överlag, rätt kallsinniga till idrott i allmänhet då man ansåg att det tog tid och kraft från arbetet i jordbruket. Att man dessutom nyttjade åkermark till fotbollsspel och liknande i stället för att bruka jorden eller använda den som betesmark gjorde inte saken bättre.

I skidåkningen kunde dock även bönderna se nyttigheten att kunna förflytta sig raskt även vintertid.

Den första idrottsorganisationen i Hälsingland får anses vara **Hudiksvalls Simsällskap**, som bildades år 1835. Sällskapet var inte en idrottsförening i modern mening, med tävlingsverksamhet på programmet, utan ett sällskap som verkade för simkonstens främjande. Sällskapets verksamhet verkar ha upphört efter en tid för att nybildas 1925.

Föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige, som senare skulle byta namn till Skid- och Fri-luftsfrämjandet, stiftades 1892 och fick snabbt lokalföreningar i landet. På många orter var det denna förening som stod för de första tävlingsaktiviteterna i form av skidtävlingar.

Distriktets äldsta föreningar i ”modern” tid, och med olika idrottsgrenar på programmet, är Bollnäs GIF bildat 1895, Söderhamns IF bildat 1896, Alfta GIF 1900, Strands IF 1901 samt Ljusdals IF och Marna IF bildade 1904.

Till Bollnäs kom idrotten under 1890-talet. I en tidig idrottshistorik från Bollnäs kan man läsa:

”Intresset för en idrottsförening i Bollnäs hade redan länge varit stort men man hade hittills saknat en initiativtagare för att få detta önskemål förverkligat. Största anledningen till denna tvekan som gjorde sig

gällande var kanske lokalfrågan, enär man vid denna tid ansåg gymnastiken som en idrottsförenings främsta uppgift. Skidsporten hade emellertid av åtskilliga personer inom orten idkats flitigt men icke heller i denna idrottsgren fanns någon enande organisation på platsen.

År 1895 blev emellertid denna brist avhjälpt. De män som utsände de första tändande maningarna och som med eget föredöme sökte väcka intresset å vår ort, utgjordes av Jägmästare Phragmén samt herrar J. Väng och Cyrak Olsson.

Äran att hava varit initiativtagare till Bollnäs första idrottsförening tillkommer dock den inom idrottsvärlden välkände majoren m.m. E. Sundvallson. Den förening, som på hans initiativ bildades år 1895 fick namnet ”**Föreningen för skidlöpningens främjande i Bollnäs med omnejd**”, i dagligt tal kallad **Bollnäs skidklubb**.

Bland de män han vid föreningens startande hade vid sin sida återfanns jämte ovanstående, herrar Phragmén, Väng och Olsson, jämväl rektor Dahm”.

I tidskriften ”TIDNING FÖR IDROTT” (utgiven i Stockholm av Viktor Balck och Alex. Lindman) kunde man i nr 7, 1897, läsa:

”**Bollnäs skidklubb** hade täflingar 13 februari vid folkhögskolan; -6 -10 C. Med snöyra och tungt före...”

Den 6 mars, samma år, arrangerade Bollnäs skidklubb ”täflingar i backåkning” (backhopp) i Hoberget. Dagen efter, den 7 mars, anordnades i **Änga by** skidtävlingar i såväl längd- som backåkning. Även dessa tävlingar tycks ha ordnats av Bollnäs skidklubb.

1896 bildades **Bollnäs Idrottsförening** vid ett möte mellan ortens aktiva skidlöpare och medlemmar ur nystartade Söderhamns Idrottsförening.

Bollnäs hade nu två idrottsorganisationer som arbetade jämsides ända fram till 1903 då Bollnäs idrottsförening ändrade namnet till **Bollnäs Gymnastik och Idrotts-förening**. Föreningen för skidlöpningens främjande i Bollnäs med omnejd uppgick samtidigt i Bollnäs GoIF.

Bollnäs gymnastiksällskap bildades 1896 och hör därmed till de tidiga föreningarna i distriktet. Om sällskapets varaktighet vet man inget, det fanns inte med i RF:s registrering som påbörjades 1904.

I Vallsta bildades **Wallsta Skidlöpningförening** i november 1901, enligt Nordiskt Idrottslif nr 7, 1902. **Till Söderhamn** kom idrotten under 1890-talet. De första försöken till organiserad idrott gjordes av **Skidklubben Faxe** som, om vi har tolkat berättarna rätt, var föregångare till det Söderhamns IF som senare skulle bli stadens stora flersektionsförening.

Skidklubben Faxe bildades 1891 av dåvarande gymnastikläraren och löjtnanten C. A. W. Schultz. Skidklubben arrangerade skidtävlingar och det var till stor del dessa tävlingar som inspirerade de unga grabbar som senare skulle ta initiativet till att bilda Söderhamns Idrottsförening.

TIDNING FÖR IDROTT hade i nr 8, 1897, följande referat:

”**Skidföreningen Faxe i Söderhamn** hade den 14 febr. anordnat skidtäflan i backåkning vid slagtar Wennerströms ”å väster”. Föret var godt, men kylan kanske något för skarp. Tre löpningar utan staf gjordes. Flere jämförelsevis vackra hopp gjordes. I synnerhet utmärkte sig Erik Forsberg för sin hållning och sina hopp. Längsta hoppet, 9½ mtr, gjordes ock af honom.”

1882 bildades också ett **gymnastiksällskap i Söderhamn**.

Den över riket spridda tidskriften ”Tidning för Idrott”, utgiven av Victor Balck, nämns som en annan inspirationskälla.

Det var bröderna Petrus, David och Gustaf Sköld på Åsberget som kom på idén att starta en idrottsförening i Söderhamn. Den 6 juni 1896 samlades bröderna Sköld och några kamrater på målarmästare Larssons verkstadstrappa intill gevärsfaktoriet på Väster. En idrottsföreningen bildades och datumet var den

Idrotten kom först till hamnstäderna Hudiksvall och Söderhamn samt till Bollnäs. Sedan spred den sig inåt landet.

6 juni, Sveriges nationaldag. Nu räknas den 7 juni som datum då Söderhamns IF startades beroende på att det var den dagen styrelsen utsågs.

Från början hette den nybildade idrottsföreningen Kamraterna, efter den livaktiga ungdomstidningen "Kamraten". I tidningen uppmanades att starta idrottsföreningar efter ett angivet mönster och detta tog söderhamnsgrabbarna till sig. Redan den första sommaren sprang man, kastade sten och hoppade under det antagna namnet.

I början av år 1897 ändrades föreningsnamnet till Söderhamns IF för att man inte skulle behöva betala de föreskrivna förbundsavgifterna till IFK Stockholm som var landets första IFK-förening och som tagit "patent" på kamratnamnet.

De första åren var föreningens verksamhet tämligen blygsam. Man ordnade bergfester, utflykter och lite tävlingar. Man ordnade en egen skridskobana där man arrangerade iskarnevaler. Skridskobanan låg vid "Vändningen", en utbuktning i hamnbassängen, mitt emot Kaptensgatan, där båtarna vände. På Vändningen började man spela bandy och ordna hastighetstävlingar på skridsko.'

Söderhamns IF:s starke man, under ett tiotal år efter bildandet, var Gustaf Sköld. Han var den dominerande figuren i Söderhamns idrottsvärld. Det var han som lärde pojarna, inte bara att idrotta, utan också parlamentarisk hyfs och ordning

Förutom bröderna Sköld fanns vid bildandet och i den första styrelsen Bernhard Andersson-Onsell, T. Larsson, J. Granlund, Ad. Forsberg och G. Karlsson. Tidigt kom även Karl Sedvall med i styrelsen. Söndagen den 2 oktober 1904 arrangerade Söderhamns IF *Mästerskapstävlingar för Helsingland*, de första distriktsmästerskapstävlingarna i friidrott, ett år innan DM tävlingar instiftades av Riksidrottsförbundet.

Bernhard Andersson-Onsell blev mästare i tre grenar: 100 meter, längd och tresteg.

Söderhamns Sportklubbs ordinarie hösttävlingar den 21 september 1902, enligt Nordiskt Idrottslif, nr 14, 1902. Detta tyder på att klubben bör ha varit verksam något eller några år.

I **Stråtjärä** bildades, våren 1901, en idrottsklubb som fick namnet **Helsingbocken**.

Fotboll stod på programmet sommartid och skidor vintertid. Klubbens ordförande var Martin Johansson, som i ett brev till tidskriften Nordiskt Idrottslif meddelade att klubben ej omedelbart kunde antaga tidskriften som organ, "men till nyåret torde nog de flesta prenumerera på Eder tidning." Helsingbocken anordnade skidtävling den 21 januari 1902.

Holmsvedens Idrottsförening är, enligt RF:s handlingar bildad 1909 och RF-ansluten samma år med grenarna allmän idrott, fotboll och skidor på programmet.

Holmsvedens IF fanns dock som stark skidförening redan under 1900-talets första år.

I "Holmsvedens Idrottsförening 25 år", utgiven 1926, kan man läsa att förre båtsmannen P.O. Törnberg kom tillbaka till Tönnånger efter en kommendering i Stockholm. Han hade där varit åskådare till en del tävlingsåkningar på skidor och förstod genast vad han skulle göra vid hemkomsten. Han hade några år tidigare bildat ett skyttegille i byn och nu bildade han idrottsföreningen som en sektion inom skyttegillet. Vid samma tidpunkt kom Johan Lingvall tillbaka från bevaringsmönstringen, vid vilken han hade blivit "kronvrak" därför att mönstringsförrättare ansåg att han aldrig skulle kunna lära sig skjuta. Detta väckte både förvåning och munterhet i hembyn då det var väl känt att ingen kunna mäta sig med honom i skytte. Törnberg skickade Lingvall ut på tävlingar och det visade sig att ingen kunde mäta sig med honom, han hemförde riksmästerskapet i fältskjutning under en lång följd av år.

Framgångarna uppmuntrade Törnberg att fullfölja sina idéer om skidåkning. Den första skidtävlingen höll föreningen på förjulsvintern 1900. Banan gick från holmen intill Holmsvedens station, över Hernebosjöns is till "Ol-Ols" i byn Hernebo. Banan var cirka en halv mil lång och detta var alltför kort för de, i vardagsåkning och arbete, vältränade ynglingarna och det blev en rusning utan like.

Det dröjde inte länge förrän skidåkningen drog allt intresse till sig. I räkenskaperna finns en utgiftspost, från 1903, på 12 kronor och 25 öre för en "sparkboll", men det blev inget intresse för bollspel i skogsbyn.

Från Holmsvedens IF kom rader av framstående skidåkare med "Lingvallarna" som stora namn. Albin

Lingvall, i andra generationen ”Lingvallare” är den störste av föreningens skidrännare.

”Ljusne IF bildades nyligen på Ljusne. Ol. Olsson, ordf., Eskil Hallqvist, v. ordf., F. Råd, skattmästare, E. Wahlund, sekr., R. Hällqvist, Per Olsson, Gustaf Larsson, Per Lundén, materialförvaltare.” står det kort att läsa i Nordiskt Idrottslif, nr 13 1902.

Till Alfta kom idrotten omkring sekelskiftet. Ett stort intresse för friluftsliv fanns men några initiativ till att organisera verksamheten togs ej förrän, den från Ockelbo inflyttade, gymnastikdirektören Jan Carl Brummer samlade intresserade till möte å dåvarande Gästgivaregården den 10 november 1900. En liten skara på sju personer hade hörsammat kallelsen och resultatet av mötet blev att man beslutade bilda Alfta Gymnastikförening. Ur protokollet som fördes vid mötet kan man läsa:

*”Protokoll hållet vid föreningens bildande den 10 nov.
å Alfta Gästgivaregård.*

*Närvarande voro herrar J. Engman, K. Ekstedt, E. A. Carlsson,
J. Boman, O. F. Isberg, J. Ågren och J. C. Brummer.*

§ 1.

Direktör Brummer, på vars initiativ ofvannämnda personer voro sammankallade hälsade samtliga välkomna och utsågs att leda dagens förhandlingar.

§ 2.

*Ändamålet med sammanträdet vore att bilda en gymnastikförening och
I sammanhang med gymnastik äfven upptaga allmän idrott. Och beslöts
Föreningens bildande och dess namn att blifva ALFTA GYMNASTIKFÖRENING. Och till dess sekreterare
ytsågs för tillfället
John Ågren.*

§ 3.

*Till lokal ansågs den av herrar Ungman, Schartz och Hammarlund tillhöriga
s.k. Mjölharegården å Born lämplig och skulle sökas förhyras.*

§ 4.

*Att upprätta stadgar utsågs löjtnant Jennische och sergeant Schröder, jemte
Den tillförordnade ordföranden Brummer, och vilka stadgar skulle vara färdiga den 17 nov. s.å.*

§ 5.

*Föreslogs att en inträdesavgift af 2 kronor för alla medlemmar skulle erläggas.
Årsavgiften föreslogs äfven till 2 kronor. Och skulle till föreningen framställas att utse hedersledamöter
och skulle dessa erlägga särskild afgift.*

§ 6.

*Ordf. Brummer utlofvade att till föreningen skänka 24 st. stafvar lämpliga för
Stafgymnastik. Herr Engman utlofvade att skänka en sparkboll. Härefter förklarade ordf. Sammanträdet
afslutat. Och beslöts att nästa sammankomst skulle hållas i föreningens blifvande lokal i Born den 17
nov. kl. 8,30 e.m.”*

Inomhusgymnastiken kom alltså att utgöra föreningens huvudverksamhet, i april följande år inflyttat i en bättre lämpad lokal i skolan vid kyrkan.

Den 4 maj 1901 ordnade föreningen sitt första offentliga framträdande med en gymnastikgrupp på 12 man som höll en uppvisning inför en publik som till trängsel fyllde lokalen.

Under sommaren byttes gymnastikkvällarna mot ”öfningar i bollspel” d.v.s. fotboll på de s.k. Långsvälarna hos Engmans.

I Edsbyn fanns ett intresse för skidåkning som grund för bildandet av **Edsbyns IF**

1909. Alla handlingar och protokoll från föreningens första tid förstördes vid en brand o biografhuset i Edsbyn varför EIF:s historik har fått tecknas ner med hjälp av minnesgoda medlemmar och intresserade. Bland initiativtagarna erinrar man sig Hjalmar Petterson-Edling, Bror Våger, Lars Fredriksson-Sköldmark och Per Frid (Frides Mårtens Per). Dessa ingick också i den första styrelsen. Redan tre år före föreningens bildande hade den första regelrätta skidtävlingen anordnats med Bror Våger som en av de drivande krafterna. Bror Våger var föreningens bästa skidlöpare ända fram till omkring 1917.

Föreningen sökte och fick inträde i Riksidrottsförbundet 1911 och det datumet blev utgångspunkt för föreningens 25-årsjubileum 1936, alltså två år för sent.

Fotboll var med på programmet redan vid start och som första arbetsuppgift satsade den nybildade styrelsen på att bygga en träningsplan för fotboll. Ett område uppe på norr, som använts för valborgsmässo-bål, lekar och sång, valdes för ändamålet. Området uppläts gratis av markägarna Jon Persson och Per Andersson under villkor att föreningen skulle förhindra valborgsmässoeldande, som bedömdes riskfylld för skogen, samt att inga idrottsutövningar fick äga rum före klockan tretton på söndagar.

Bandyaget, som i modern tid skulle bli föreningens flaggskepp, startade 1921 med att ”Stor-Klas” Svensson, som på sommaren varit fotbollslagets tränare, började intressera fotbollspelarna för sporten. När intresset väl var väckt blev entusiasmen stor bland såväl spelare och publik. ”Stor-Klas” kom till Edsbyn från stockholmska IK Göta och var riksbekant som spelare i fotboll och bandy.

Friidrott, eller allmän idrott som idrotten benämndes på den tiden, tycka ha funnits med redan från föreningens första år. Bror Våger blev föreningens förste (?) distriktsmästare genom att vinna 1500 meter 1911.

Till Hudiksvall kom idrotten under 1880-talet, ungefär samtidigt som frikyrkorörelse och nykterhetsrörelse. Det anses vara en ingenjör vid det pågående vattenledningsbygget som tog idrotten till staden.

Hudiksvall Skridskoklubb bildades 1882 men har inte funnits med i Riksidrottsförbundets register som upprättades 1904.

Ett gymnastiksällskap bildades 1882 men inte heller detta finns i Riksidrottsförbundets register.

1887 bildades Hudiksvalls IF, i sin första form, men tynade bort efter några år för att nybildas 1901, med grenarna gymnastik, allmän idrott, skridskoåkning, skidloppning och fotboll på programmet.

Vid årsmöte 1902 valdes följande styrelse i föreningen: Sven Brun, ordf., Fr. Viderberg, v. ordf., Alb. Eriksson, sekr., Jos. Södergrann, skattmästare, Nils Löfstedt, skattmästare samt Karl Johansson.

Hudiksvalls bicycleklubb förekommer i TIDNING FÖR IDROTT 1897 (nr 38) där man skriver att att klubben ”har den 29 aug. afhållit täflan, hvarvid 1:a priset på den 5000 m. långa banan, med vändning, togs af J. Florén, tid 9.54 3/5: 2:a priset af H. Backlund från Franshammar, tid 10.06, och 3:e priset af B. R. Sundell från Tuna, tid 10.09 4/5. I en långsamhetsåkning på 150 m. lyckades E. Johansson tänja ut tiden till 6.11 1/5; honom närmaste man åkte på 3.48.”

1897 bildades **Skidklubben Strand** av några mycket unga pojkar, en klubb för 11-12-åringar ”mest för lek och yra” enligt en källa. Klubben slogs samman med **IF Viking** och bildade **IFK Hudiksvall**, 1903. IFK Hudiksvall hade verksamhet till 1914.

1901 bildades Strands IF i Östlunds vedbod på Strandområdet, i närheten av nuvarande hotell Temperance.

De första stadgarna är daterade till den 25 augusti 1901, medan första protokollet är daterat den 3 november 1901.

Fotbollen kom till Hudiksvall 1899 enligt en berättelse av tidningsmannen Harald Åkerberg: ”Förut hade vi roat oss så smått med att leka ”para”, ett bollspel bra mycket trevligare och nyttigare än den nu så moderna fotbollen. Men fotbollen kom, sågs och segrade. En vacker dag uppenbarade sig Schwente Brun på läroverkets lekplan medförande en dylik tingest. Hur den skulle användas visste varken han eller någon annan. Men det gick bra ändå. Bollen skickades iväg med en välriktad spark och ett 20-tal pojkar strömmade som en hunnerhord efter den. Det gällde bara vem som oftast kunde komma åt att sparka.

Och så jagades den stackars bollen runt planen ett par timmars tid. Till slut hamnade den slak som en möjlig svamp i vaktmästare fru Erikssons snövita pantalonger, som hon hängt till torkning mellan träden. Det var fotboll i Hudiksvall i nådens år 1899.”

Läroverket låg då i det gamla bibliotekets lokaler på Storgatan.

I Nordiskt Idrottslif, nr 52, 1902, kan man läsa: ”**Iggesunds skidsportförening och idrottsklubb** hade en 14 dec. gemensamt sammanträde. Brädgårdsbokhållaren B. Reice öppnade det med en välkomsthälsning och ett kort föredrag över sportens betydelse.

Beslut fattades att båda dessa föreningar, som förut ej haft någon gemenskap med hvarandra, numera skulle utgöra en enda under benämningen ”Iggesunds idrottsförening”.

Till styrelse valdes bokhållare B. Reice, ordf-. Kassören E. Hedlund, sekr., bokhållaren C. Strandlund, skattmästare, och till klubbmästare bokhållaren Carl Johansson samt eldaren H. Sundberg.

Under innevarande vinter kommer att hållas 4 skidtävlingar å resp. 40, 20 och 5 kilometer”.

Forsa IF bildades 1919 och anslöts till Riksidrottsförbundet två år senare. Vid RF-anslutningens anmälades fotboll som den aktivitet föreningens utövade, och 1922 eller 1923 deltog föreningen i seriespel. Friidrotten startade 1921 och nådde redan året efter så goda resultat att bruksdisponent Lehman övertygades om vikten av en riktig idrottsplats. 1929 invigdes Åkernäsparken en modern idrottsplats, en av Norrlands finaste.

Fotboll hade spelats i Forsa före Forsa IF:s bildande. Det var i **Lunds BK**, som hade sin första fotbollsplan där skolan nu ligger. Årtalen för Lunds BK:s verksamhet är okända.

Ljusdals Idrottsförening, den första, bildades troligen 1884 och i ”Fotbollsäsongen 1905. En öfversikt” skrives: ”*Men fotbollspelet i Hälsingland har äldre anor än man tror. Enligt ”Idrotternas bok” finna vi att Ljusdals idrottsförening redan i början av 80-talet idkade fotbollspel jämsides med andra idrotter, och sålunda var en av de första fotbollklubbarna i vårt land. Den idrott som väcktes till lif, blef emellertid af kort varaktighet, och har intet eller föga samband med den nuvarande idrottsrörelsen*”.

Ljusdals Idrottsförening nybildades 1904 och var under lång tid en av Hälsinglands dominerande föreningar i friidrott. Fotboll har bedrivits kontinuerligt sedan starten.

Ljusdals Idrottsförening blev RF-ansluten 1908 och uppgav då i sin RF-ansökan att man hade allmän idrott, fotboll, simning och skidor på programmet.

I Tidskriften Nordiskt Idrottslif, nr 16 år 1900, kan man läsa följande artikel:

”**Jerfsö**. Denna vinter har i Jersö utvecklats en liflig skidsport., synnerligen bland de unga. Omkring stationen får man ofta se grupper om 30 å 40 stycken gossar och flickor, alla på skidor. Någon särskild skidklubb finnes ej, ehuru en sådan vore synnerligen önskvärd.

Till söndagen den 11 mars hade några för skidsporten intresserade på initiativ af kronolänsmannen K. Kjellbom anordnat en tävling i längdåkning. Vädret var strålande vackert, ehuru fullt töväder rådde startade icke mindre än 21 stycken, samtliga under 15 år. Banan, ellipsformig, var c:a 4 kilometer och ganska kuperad. ...”

Järvsös första idrottsförening var **Järvsö Klack** som bildades den 27 januari 1901. Föreningen hade skridsko som huvudidrott men känt är att föreningen anordnade skidtävlingar i Järvsö. Järvsö Klack tycks ha varit livaktig endast ett par år.

Drivande krafter vid starten av föreningen var Sven Brun från Hudiksvall, aktiv i IFK Hudiksvall och engagerad i Stenegård, samt Johan Persson, grundaren av hotell Järvsöbaden. Till hedersledamöter kallades länsman Knut Kjellbom och possessionaten Sven Brun å Stenegård.

Järvsö Idrottsförening bildades den 24 oktober 1915 och grenar från början var friidrott, fotboll och skidor. Den kanske största inspiratören denna gång var nyinflyttade Oscar Gustafsson med en idrottslig bakgrund från Söderhamn.

Vid anslutningen till Riksidrottsförbundet 1915 skrev föreningen allmän idrott, fotboll, simning och skidlöpning som verksamhetsgrenar.

Färila Idrottsförening bildades, första gången 1905 och anslöts till Riksidrottsförbundet 1909. I ansökan till RF uppgav föreningen att man hade allmän idrott, fotboll, gymnastik och skidor på programmet. Några handlingar från denna första epok med Färila IF har ännu ej kunnat finnas men det verkar som föreningens verksamhet avtagit och troligen helt dött. 1917 fanns föreningen inte längre registrerad hos Riksidrottsförbundet.

Dagens Färila IF uppger 1921 som stiftelseår och 1922 anslöt sig föreningen till RF, nu med allmän idrott och skidor som grenar.

Hybo var ett blomstrande samhälle med stort sågverk och järnvägsstation.

Den första idrottsföreningen, **Fjälltoppen**, bildades den 10 februari 1901. Ordförande var Th. Lundemo, v. ordförande Joh. Egnell, sekreterare L. Ringkvist, och skattmästare Joh. Söderqvist. Om denna förenings varaktighet vet man inget.

Hybo IF bildades den 6 maj 1906 med allmän idrott, fotboll och skidor på programmet. Den första styrelsen bestod av Hjalmar Johansson, ordf., Sven Damm, vice ordf., Enar Carlsson, sekr., och Fredrik Jonsson, skattmästare.

Den första idrottsplatsen låg där isbanan nu ligger och de första mötena hölls på Hybo Café eller i Godtemplarhuset.

Hybo IF upphörde och var 1914 ej längre RF-registrerad. Föreningen ersattes av **Hybo Bollklubb** som bildades 1914 och anslöt sig till RF 1915. Bollklubben anmälde då enbart fotboll som verksamhetsgren. Bollklubben verkade några år men lade ner verksamheten omkring 1918 och fanns ej i RF-registret 1919.

Hybo Allmänna Idrottsklubb bildades den 29 juni 1919 med allmän idrott, fotboll och skidor på programmet. Föreningen är verksam än idag men nu med skidor som enda gren.

Den stora organisationsperioden

Riksidrottsförbundet

Slutet av 1800- och början av 1900-talet var folkrörelsernas stora organisationsperiod.

Vägarna förbättras, jämvägsnätet växer ut och tätas, telegraf och telefon gör det möjligt att blixtnabbt nå även tämligen perifert belägna orter. Det blev möjligt att börja knyta samman de lokala organisationer som tack vare handlingskraftiga människor utifrån olika förutsättningar skapats mer eller mindre spontant runt om i landet till regionala och centrala nätverk.

År 1903 bildades Riksidrottsförbundet och därmed får idrottsrörelsen en enhetlig ledning. Förbundets strävan blev naturligtvis att förmå de många idrottsföreningarna och klubbarna att sluta upp i riksorganisationen, men styrelser i fattiga föreningar hade på många håll i riket, i synnerhet på landsbygden, liten förståelse för detta. Man ställde, som man upplevde det, dryga avgifter mot ”nyttan” av att vara med i en centralstyrd riksomfattande organisation.

Distriktsförbunden bildas

Lättare hade säkert de lokala föreningarna att acceptera de distriktsorganisationer som skapades parallellt med riksorganisationen. Tävllandet är nerven i idrotten och för tävlingsutbytet måste man träffas och komma överens om tagen, och då växte de regionala organisationerna fram ganska spontant.

År 1904 kom elva fotbollsklubbar i Hälsingland överens om att ställa upp ett vandringspris. Det var Alfta GIF, Bollnäs GIF, Hudiksvalls IF, IF Ellnar, Söderala, Ljusne IF, Marma IF, Strands IF, Söderhamns IF, Söderhamns Sportklubb och KFUM Söderhamn. Som synes var det en klar övervikt av klubbar från Söderhamns hörnan, och det var också därifrån som initiativet togs, men notabelt är att även de norra delarna av landskapet är representerade.

Året efter bildades distriktsförbundet. Det berättas i den krönika som utgavs 1955, när förbundet firade 50-årsjubileum, och vi citerar ett stycke ur den.

- *Under år 1904 mognade alltmer tanken på att bilda ett förbund, som skulle omfattat även andra idrottsgrenar än fotboll och våren 1905 utsände Söderhamns IF inbjudan till konstituerande möte, som hölls i Söderhamn.*

Representerade vid mötet voro föreningarna Bergviks IF, Hudiksvalls IF, Marma IF, Söderhamns IF och Söderhamns Sportklubb.

Resultatet av mötet blev en interimstyrelse som måste ha gjort ett gott arbete över sommaren. Den 24 september träffades man på nytt, och då kunde man anta de stadgar som interimstyrelsen låtit utarbete och även välja förbundets första styrelse. Den kom att se ut så här:

Bernard Andersson-Onsell, Söderhamn, ordförande

J. Th. Rylander, Söderhamn, sekreterare

Alfred Åström, Hudiksvall, kassör

Emil Königsson, Söderhamn

E. Berglind, Ljusne

Rudolf Löfgren, Myskje

N.Th. Liljedahl, Bollnäs

Bernhard Ohnsell. Pionjär i Idrottshälsingland och förste förbundsordförande

Konflikten centrum - periferi.

Distriktsförbunden hade knappt hunnit bildas, så uppstod det fnurror på tråden mellan RF i Stockholm och de nya regionala organen. RF såg redan från början distriktsorganen som sina förlängda armar, när det gällde att skapa enhetliga regler och arbetsmetoder inom idrotten.

Med hjälp av dem ville man tvinga fram en ordning, som innebar, att alla föreningar skulle vara med i RF och ha av RF accepterade stadgar.

Något av ett krismöte.

I början av 1907 kallade distriktsstyrelsen föreningarna till extra möte, och det som skulle behandlas var den skrivelse som RF tillställt distriktsstyrelsen. I den framhölls att förbundet inte fick tillåta föreningar som inte tillhörde RF att delta i av distriktet organiserade fotbollsturneringar.

Protokollet från mötet speglar tydligt den indignation man kände inför detta påhopp, som man tydligen såg det som.

Man beslöt att skicka en skrivelse till RF med den huvudsakliga innebörden ” att om ej föreningarna, som tillhöra Helsinglands Idrottsförbund, själva få besluta om de vilja tillhöra Riksförbundet, skulle ej Helsinglands Idrottsförbund vidare representera Riksförbundet i Helsingland.”

Ord och inga visor som synes. Det är en tydlig och tidig konflikt mellan centrum och periferi. Distriktsförbundet upplever det uppenbarligen så, att dessa ”stockholmare” inte förstår under vilka villkor vi arbetar i glesbygden.

”Många föreningar inom Helsinglands Idrottsförbund hafva ej flera än 18-25 medlemmar, och då inom de flesta årsavgiften är ställd så låg som 1 krona per år och medlem, blefve det en dryg omkostnad för dessa att tillhöra och sålunda betala avgifter till två förbund”.

Man påpekar, att om dessa föreningar inte skulle få delta i av förbundet arrangerade tävlingar skulle följden bli att dessa föreningar dö ut och hela idrottslivets utveckling inom provinsen sättas på spel”.

Kompromissen

Man erbjuder emellertid också en kompromiss. Man föreslår en stadgeändring, som skulle innebära, att distriktsförbundet betalar in 5 kronor per förening till RF, en avgift som distriktet i sin tur skulle ta ur den avgift på 10 kronor, som man skulle ha rätt att utkräva av sina föreningar, ”*hvilken summa nu är lägsta avgift till riksförbundet*”

Det var en kompromiss som visade sig ha framtiden för sig. I stort löstes konflikten mellan centrum och periferi i den riktningen. Allt fler klubbar anslöt sig. Men ännu i den årsbok som utgavs 1910 finns spår av motsättningarna kvar. Man skriver:

Vikten af att tillhöra Riksförbundet har nog insetts, men de många avgifterna ha afskräckt de små, ej så väl situerade föreningarna. Nu tillhöra emellertid så godt som alla föreningar inom distriktet centralorganisationen, äfven detta ett resultat af förbundets verksamhet.

Förbundet i arbete

Rivstart

Det är mycket som vittnar om att det nya förbundet kom att ledas av män med både handlingskraft och kompetens. Ett bevis på det är den ordning och reda som bevarade handlingar uppvisar. Man har protokollfört och bokfört, och man har t.ex. gått till botten och utrett minsta oklarhet, om vart pengar tagit vägen. Det syns vid flera tillfällen i de tidiga protokollen, som till stor del är bevarade. Också det senare säkert en frukt av den första styrelsen kompetens. Håller man reda på papperen från början, så är chansen stor att de blir kvar, även om de till en början är spridda på många händer.

Ett annat bevis på den första styrelsens idoghet är, att man från första stund kom igång med att organisera de rent idrottsliga aktiviteterna.

Redan 1905 spelades den första DM-matchen i fotboll, vilket innebär att Hälsingland har en av de längsta, obrutna serierna av DM-turneringar. Redan det första året stod flera av de män som sedan kom att sitta i distriktets ledning bakom turneringen, och från 1906 övertogs DM-arrangemanget officiellt av distriktsförbundet.

Det första distriktsmästerskapet i friidrott hölls i Bollnäs i samband med det första förbundsmötet den 24 september. Det innebär att när friidrotten i år firat 50-årsjubileum som specialdistriktsförbund, så kunde man också i somras celebrera 100 år av DM-tävlande.

Året efter, 1906, stod förbundet bakom distriktsarrangemang i skidor och skridsko i Hudiksvall, i terränglöpning i Söderhamn och i simning i Hudiksvall.

Tre verkligt stora inom hälsingeidrotten. Från vänster Birger Hinze, vår mäste ordförande inom förbundet, Emil Königsson, den förste sekreteraren och Per Evert Persson, förbundsordförande 1963-78.

Organisationsarbetet

En liten spröd planta.

Idrottsrörelsen var i början av det förra seklet en spröd planta. I många fall såg man på idrottsmän med misstro. I ett land där en förkrossande majoritet av befolkningen försörjde sig på hårt kroppsarbete, var det något suspekt över den som ansträngde sig fysiskt, så att man blev trött alldeles i onödan. Inte heller ville man erkänna att även en vuxen människa har behov av att leka, vilket vi brukar framhålla idag.

Det nybildade förbundet hade år 1905 210 medlemmar i 10 föreningar. År 1910 passerade man 1000 medlemmar i 19 föreningar, men till 1912 hade föreningsantalet sjunkit med en och av de 18 som man registrerade, var det bara åtta som inom föreskriven tid lämnade rapport om medlemsuppgifter. Från flera fick man ingen sådan rapport, trots påstötningar.

Det är som styrelsen säger vid ett tillfälle, att det finns många ”små föreningar, som ej garantera något framtida bestånd”

Det var säkert inga överord, när distriktsstyrelsen påpekar för RF, att dryga medlemsavgifter skulle kunna knäcka den spröda plantan.

Ombudsmän, kommittéer, sektioner.

Styrelsearbetet innebar arrangemang.

De få föreningarna och det relativt lilla medlemsantalet gjorde det möjligt att lägga allt arbete i förbundet direkt under styrelsen. Visserligen lade man ut de olika tävlingarna på olika föreningar, men uppenbarligen deltog man från styrelsens sida ändå som ansvariga för de olika distriktsarrangemangen.

Rörelsen växer

Men den moderna idrotten visade sig snart ha stor växtkraft. Medlemsantalet växer både vad gäller antalet föreningar och medlemmar. År 1925 är 50 föreningar anslutna med totalt 3700 medlemmar, år 1950 219 föreningar med 14 500 medlemmar.

Vid sidan av de ”gamla” sporterna, skidor, fotboll, friidrott, simning, bandy, skridsko kom hela tiden nya till. Åren 1921 – 1940 tillkom sporter som boxning, brottning, cykel, gymnastik orientering och tennis, under ytterligare ett par årtionden bordtennis, bågskytte, handboll, ishockey och varpa. Nya sporter fram till förbundets 60-årsjubileum var badminton, basket, bilsport, curling, golf, minigolf (bangolf), motorcykelsport, segling, sportskytte och tyngdlyftning. Även en livlig skolidrottsverksamhet kom att administreras av förbundet.

Det blev förstas helt ogörligt för en styrelse att hålla samman och i detalj styra den stora verksamhet, som alla dessa föreningar och idrotter utvecklade.

För den lilla skrift som gavs ut vid Idrottsförbundets 50-årsjubileum hade en viss Alexander Hedman skrivit en rimkrönika, och här heter det

*När 35 bröt in, man kommit på det klara,
att som det hittills gått, det inte längre kunde vara.
Att sköta 117 klubbar ensam ej stod i mänsklig makt,
Och därför på sektioner en del blev överlagt*

Allt flera idrotter skapade egna organ men, åtminstone till att börja med, under distriktsstyrelsens paraply. Det kom att uppstå en vildvuxen flora av kommittéer, sektioner och ombudsmän, som alla medverkar i distriktets årsredogörelser.

Framväxten av alla dessa organ, och diskussionerna bakom deras tillkomst, är en framtida forskningssuppgift. I det här sammanhanget har varken funnits tid för författarna och inte heller plats i det här häftet.

Specialdistiktsförbunden (SDF)

Den utveckling som skisserats ovan slutade i framväxten av specialdistriktsförbund Det innebar att administrationen av allt som hade att göra med en viss idrott övertogs av detta förbund. Det gällde, och gäller alltjämt, utformning av tävlingskalendarium, seriesystem, utbildning av instruktörer, skolaktiviteter, ibland också lägerverksamhet.

Skilsmässan mellan specialförbund och distriktsförbund blev inte total. Specialförbunden tillsatte representanter i distriktsstyrelsen men den märks på så vis, att specialdistriktsförbunden under en period inte redovisas i distriktsstyrelsens verksamhetsberättelser

Det äldsta nu verksamma förbunden är fotboll, bandy, gymnastik, gång.

En del specialförbunds historia har redovisats i separata skrifter, för andra återstår det att göra det arbetet. I det här häftet kan vi bara ge några glimtar av några förbunds utveckling.

Av uppräknningen nedan ser vi att 1950-talet var ett årtionde då många specialdistriktsförbund ”knoppade fram”. Det var också en synnerligen expansiv period för idrotten.

År 1940 hade Hälsinglands Idrottsförbund 129 klubbar med sammanlagt 8 300 medlemmar. År 1955 kunde man räkna in 244 klubbar med 17 000 medlemmar. Grovt sett en fördubbling på 15 år.

Specialdistriktsförbunden ser olika ut.

Det går inte att fånga specialdistriktsförbundens historia i någon enhetlig struktur. De har växt fram på olika sätt och rent geografiskt skiljer sig förbundens upptagningsområde. En del förbund har dessutom en gemensam tidig historia. Det gäller t.ex. bandy och fotboll. Hela bilden kompliceras ytterligare av att förhållandena ändrats under tidens gång.

För de stora idrotterna är landskapet Hälsingland upptagningsområde och gränserna sammanfaller alltså med distriktsförbundets. Andra samlar upp föreningar i sin specialidrott från granndistrikten och några från ännu större områden.

Några notiser ur Hälsinglands Gymnastikförbunds historia, som lämnas nedan, exemplifierar det sagda.

Representationsbestämmelserna ändras.

År 1958 förändras representationsbestämmelserna vid distriktsförbundets årsmöte. Tidigare hade varje förening haft rätt att vara representerad. I början av seklet med så många som med en representant för varje tiotal medlemmar man rapporterat in.

På initiativ från RF tar man nu konsekvenserna av att vi fått SDF i många idrotter, och dessa får nu röster vid årsmötet i förhållande till det antal föreningar, som man organiserar. Klubbarna får alltså indirekt representation via sina specialdistriktsförbund. De klubbar som ännu inte har specialdistriktsförbund representeras av sin ombudsman.

I vårt distrikt bestämmer man dock att föreningar har rätt att närvara, och man kan också väcka fråga vid årsmötet, om den är av allmän karaktär.

Arrangörer blir administratörer.

Sekreterarjobbet blir krävande.

I början byggde naturligtvis allt arbete i förbundet på idealitet. Ganska snart blev i synnerhet sekreterarens arbete betungande. Det förstår man när man ser med vilken noggrannhet varje resultat noteras i redogörelser efter alla distriktarrangemang. Sekreteraren skulle också ombesörja att lottningschema för t.ex. DM-turneringen i fotboll spreds och publicerades.

År 1915 kommer frågan om ersättning till sekreteraren upp, och det bestäms att han ska få 5 kronor per månad. Det blir den första tjänst som utförs mot arvode.

Nu börjar också en förändring vad gäller förbundets arbete som under en följd av årtionden skulle bli alltmera påtaglig – en förskjutning från ett direkt engagemang i de årliga distriktarrangemangen till mera av övergripande administration.

Att stödja, förvalta och driva på.

Mer och mer har förbundets ledare och tjänstemän, när sådana senare kommer in i bilden, kommit att se sig som ett stödjande och förvaltande organ, med uppgift att jämna vägen och skaffa resurser åt distriktets föreningar och specialdistriktsförbund. Man har också agerat pådrivare, när det gällt att introducera nya projekt inom idrotten, kring vilka hela distriktet kunnat samarbeta.

Här ska vi ta upp några aspekter av detta arbete.

”Med idrottsplatser var det klenst beställt . . .”

Ett av förbundets tidigaste uppgifter var att stödja och driva på byggandet av idrottsplatser i landet.

Alexander Hedman, ur vilkens rimkrönika till 50-årsjubileet vi redan citerat, sammanfattar på ett mästerligt sätt situationen vad gäller idrottsanläggningar i landskapet när förra seklet var ungt.

*Med idrottsplatser var det klenst beställt
I Myskje hade Svalan Moheds gamla fält,
Och oppi Bollnäs hade man Långnäs börjat bygga
Att därmed ortens idrottsframtid trygga.
I Alfta ålarna ur strömmen gick på land,
I Ljusdal nya idrottsparken ännu var i prästens hand
I Delsbo gick man bara bakom knuten
När det var dags att ge varann på truten*

*I Hudik hade man förstås sitt Kotorgs knölar,
Men Glysisvallen var då bara några pölar
I Söderhamn var planen svensk normalterräng
Men ändå gav man främlingar där gärna däng,
Och Arbrå Skyttegilles nya idrottsklubb
Fick hålla till på sylvass havrestubb*

Runt om i landskapet växte idrottsplatser fram.

Distriktsstyrelsen verkade intensivt på olika sätt för att främja byggandet av idrottsanläggningar..

År 1916 konstaterar man att Bollnäsplanen är undermålig efter översvämning. Planen i Ljusne ligger i lägervall, därför att föreningarna saknar ”fullgod ledning”, men det fanns en ljuspunkt – planen i Ljusdal förbättras

I berättelsen för år 1919 är tonen ljusare.. Riksförbundets plankommitté har rest runt i landskapet, i Ljusdal och Hudiksvall är arbetet i gång med nya idrottsplatser och i Bollnäs invigs en ny hoppbacke.

Regeringsanslag

År 1930 beviljade regeringen anslag för byggande av idrottsplatser. På Hälsinglands del föll 10000 kronor. Sakta men säkert växer de idrottsplatser som vi numera ser på som klassiska fram, Långnäs i Bollnäs, Älvsvallen i Ljusdal, Strandvallen i Järvsö, Glysisvallen i Hudiksvall, Idrottsparken i Söderhamn.

Uppdämt behov efter världskriget.

Under andra världskriget blev det av naturliga skäl svårt att få fram medel för byggande av idrottsanläggningar, och när kriget tog slut 1945 fanns ett stort uppdämt behov. I flera årsredogörelser i rad under senare delen av 40-talet beskrivs hur förbundets idrottsplatskommitté rest runt i landskapet och inventerat behoven. År 1948 konstaterar man belåtet att man för första gången på sex år kunnat utdela större anslag för idrottsanläggningar. Enångers IK fick 7000 till fotbollsplan, Forsa IF 14000 för idrottsanläggning, Hamra GIF 5000 för att bygga om idrottsplatsen, Kilafors IF 5000 för att färdigställa påbörjat bygge, Söderhamn Skärgårds IF 4000 till löpar- hopp- och kastbanor, Tallåsens IF 10000 till fotbollsplan med omklädningspaviljong.

Med en uppskattande klapp på axeln konstateras man också, att man i Bollnäs och Ljusdal byggt skidbackar ”genom ett helt och hållet på fritid utfört arbete utan bidrag från idrottsmyndigheterna”.

De frivilliga insatserna i Bollnäs och Ljusdal var i själva verket inget unikt. Även i de fall medel beviljats krävdes ideella arbetsinsatser för att få anläggningarna till stånd. Runt om i bygderna röjs, dikas,

flyttas matjord, oftast av idrottspojkar själva under ledning av entusiastiska ledare, och nya idrottsplatser skapas. Oftast gällde det fotbollsplaner, men även hoppbackar, bandy- och hockeybanor och så småningom även idrottshallar, simbassänger och ishallar.

Ekonomiskt möjliggjordes detta inte bara genom lån och offentliga bidrag. En allt betydelsefullare del blir tilldelningen av tipsmedel, och dessutom hade idrotten nu fått en sådan ställning i samhället ”som ungdomens fostrare”, att många företag fann det förenligt med sina intressen att bidra till anläggningarna.

Att mera i detalj skildra detta borde vara ett stimulerande forskningsprojekt, där alla bygder, alla föreningar och klubbar kan hjälpa till – kanske under Idrottshistoriska Sällskapetets ledning.

Att administrera och fördela ekonomiska medel.

Idrottsverksamheten har ofta fått leva under ekonomisk knapphet – i synnerhet under dess barnår. Under förbundets första år fick man i stort klara sig på de medlemsavgifter som man kunde få in från medlemmar och klubbar. Så småningom kan man inkassera mindre offentliga bidrag. År 1916 noterar man, att man fått ett förvaltningsbidrag på 600 kronor.

Summan växer med åren, men man ska veta att så sent som i slutet av 50-talet var landstingsbidraget inte mer än 2000 kronor.

Så småningom blir det andra summor man har att förvalta. Motsvarande landstingsbidrag hade 1980, då förbundet fyllde 75 år, höjts till drygt 400.000 och år 2004 till 844 000. Till det kommer statens anslag på i runda summor lika mycket. Det distribueras över Riksidrottsförbundet som fördelar en del på distriktsförbunden. En del av de offentliga medlen använder distriktsförbunden för sin egen verksamhet, en annan del fördelas till specialdistriktsförbunden.

”Mer till den levande idrotten!”

Naturligtvis kan man ha olika åsikter om hur mycket som distriktsförbundet centralt ska disponera och hur mycket som ska fördelas till SDF:en. Den diskussionen har kommit upp vid årsmötena då och då. Den tenderar att bli särskilt livlig när ekonomin allmänt försämras i samhället och anslagen krymps eller åtminstone slutar växa. En sådan period var vi inne i under 80-talets första år, och mycket riktigt blev den ekonomiska debatten också livlig på årsmötet 1981. Ombud krävde, att en större del av anslagen skulle gå ”till den levande idrotten”. Styrelsen försvarade sig med att över 600 000 kronor det året fördelades till SDF:en, vilket var betydligt mer än någonsin tidigare.

Ungdomsverksamhet.

Många förknippar idag idrott med stjärnglans och stora pengar, men kanske lika många ser den moderna idrotten i första hand som den stora och vitala barn- och ungdomsrörelse, som den också är. Vi ska veta att så har det inte alltid varit. ”Stjärnor” har kanske alltid funnits, men så mycket pengar tjänade de inte, när idrotten låg i sin linda, och någon barn- och ungdomsrörelse fanns i stort sett inte alls.

Det fanns nästan bara seniorer

På den gamla goda tiden var de tävlande nästan seniorer innan de blev aktiva. Vår tids breda ungdomsverksamhet fick sin början i slutet av 1950-talet, då man med RF-medel kunde heltidsanställa Calle Grönlund, Iggesund, för att ute i bygderna propagera för ungdomsverksamhet.

Det blev också Calle Grönlund som i distriktet tidigt 60-tal fick introducera aktivitetsstödet, som fortfarande är av väldigt stor betydelse, när det gäller att finansiera ungdomsverksamheten. Distriktsförbundet är fortfarande en del i administrationen av aktivitetsstödet.

Nu växer också ett flertal ungdomstävlingar fram, finansierade och administrerade av distriktsförbundet och av specialdistriktsförbunden. I flera sporter kommer Kalle Anka-tävlingar med distrikts- och riksfinaler igång, sponsrade av det förlag som ger ut Kalle Anka-tidningen.

70-iaden

Distriktsförbundet var också ansvarigt för 70-iaden. Det var en breddtävling kring vilken flera olika idrotter samlades. Den drog till sig stora skaror under ett antal år, men förtvinade och försvann när en del

stora förbund hoppade av.

Även de stora breddlägren blev till en början uppskattade. De kom igång redan i mitten av 60-talet. Det första arrangerades i Ljusdal och hade över 100 deltagare. Sådana breddläger fortsatte till mitten av 70-talet, men började då att ”utkonkurreras” av SDF:ens läger som var specialiserade till en idrott.

Utbildning

Utbildning av ledare på olika nivåer och av instruktörer har blivit en väsentlig del av verksamheten inom idrotten. Under den första delen av förbundets historia ser man inga större spår av utbildningsverksamhet. Det finns en del nedslag i de olika kommittéernas och sektionernas berättelser men praktiskt taget ingenting i distriktsförbundets egna berättelser.

Från 60-talet och framåt blir utbildning en allt större del av förbundets verksamhet.

År 1962 anställs Roland Hägg som konsulent och en del av hans arbete blir utbildningsfrågor och 1971 beviljar RF medel för en speciell utbildningskonsulent. Det blir Ingemar Olsson. Han skulle dock täcka in tre distrikt, Dalarna, Gästrikland och Hälsingland.

Risk för överlappning.

Som på många andra områden kan man nog märka en risk för överlappningar mellan SDF:ens och distriktsförbundets verksamhet. Efter ett tag växer dock en naturlig rollfördelning fram. SDF:en anordnar kursverksamhet som är specifikt utformad för den egna idrotten. Distriktsförbundet ger stöd och uppmuntrar SDF:ens initiativ och tar själv sig an övergripande teman.

Utbildning anpassad till tiden.

Man kan nog påstå att dessa teman speglar samhällsutvecklingen. När idrottsföreningarna blir väsentliga delar i samhället och kan börja anställa personal med lönebidrag, blir de automatiskt arbetsgivare med allt vad det innebär av ansvar. Då anordnar HIF ”Bättre IF-kurser”. När användningen av video blir vanligt vid instruktion så anordnar förbundet videokurser. När motion blir väsentligt i samhället kommer motionskurser o.s.v.

Att det är en medveten policy framgår av vad som sägs i årsredogörelsen för 1985-86. Man skriver:
Vi lever i en föränderlig värld. Vårt sätt att leva och arbeta förändras i takt med att nya tekniska hjälpmedel utvecklas och vi får nya former för samarbete och kommunikation.

Efter att ha tagit steget från jordbrukssamhället till industrisamhället håller vi nu på att glida in i informationssamhället”

Det går då inte att köra på i gamla hjulspår, menar man, och så presenteras materialet ”*Min Förening*”, ett utbildningsmaterial som ska hjälpa klubbarna att komma i samklang med en ny tid.

Antidroginformation.

I början av 70-talet drev idrotten en kampanj mot alkohol, snus och tobak. I slutet av årtiondet har farligare saker kommit in i samhället, och kampanjen tar nu upp narkotika, och under de senaste årtiondena har kampen mot missbruket av anaboler och andra dopingpreparat varit ett väsentligt inslag i förbundets arbete.

En naturlig del för strävandena i förbundets utbildningskommitté har de övergripande ungdomsledarkurserna varit.

SISU bildas.

Studiecirkeln är en naturlig del i svensk folkbildartradition. Idrotten var litet trög med att introducera den studieformen, men efter att ett tag i början på 80-talet ha samverkat med existerande studieförbund, TBV, Studieförbundet, Vuxenskolan och ABF, så sjuksattes den 1 juli 1986 idrottens eget studieförbund, SISU.

Idag utför SISU en mycket väsentlig del av förbundets utbildningsaktiviteter. Man kan uttrycka det så, att förbundet beställer utbildning. SISU administrerar och genomför den.

Motion

En del av friskvårdsprogrammet.

Motion är nu en självklar del i det större begrepp som vi kallar friskvård. Det ställs ibland mot tävling, då man mäter och tar tid, även om vi i våra dagar har gått om samarrangemang, i vilka man kan välja om man vill tävla i någon form eller ”bara” motionera

Idrotten och Korpen.

Ungefär parallellt med att tävlingsidrotten organiseras växte det fram en parallell organisation för motionsaktiviteter på arbetsplatserna, Korporationsidrottsförbundet, kallat Korpen

Det kan nog inte helt förnekas, att det i idrottshistorien skymtar fram en viss motsättning mellan tävling och motion, mellan idrott och korp. Kanske har det blivit så, att samarbetet underlättats sedan Korpen år 1976 blev ett förbund i RF och därmed också av Hälsinglands Idrottsförbund.

Inte bara tävling.

Idrotten har strävat efter att bli en del av motionsrörelsen. Avsikten har varit att bredda verksamheterna till nya grupper av människor och därmed väcka förståelse och intresse. Sedan kan man nog inte heller helt förneka, att det funnits en önskan att få del av de pengar som finns i motionsprojekten i form av bidrag och avgifter.

Idrottsmärket

Det nybildade distriktsförbundets uppmaningar till föreningarna att ordna prov för idrottsmärket, är det första motionsprojektet. Varje år redovisar man en tävlan mellan klubbarna om flest tagna märken, År 1916 skänkte Fru Freja Leman, Forsa, en svensk flagga som vandringspris, som skulle gå till den förening, som redovisade flest tagna idrottsmärken.

Kanske kan man under rubriken motion även räkna Riksmarschen under andra världskriget, som försvaret gav idrottsrörelsen i uppdrag att organisera.

Motionskonsulent

År 1975 anställs den första motionskonsulenten. Det blev Jan Hovdebo och han skulle verka i de tre distrikten Dalarna, Gästrikland och Hälsingland. En viktig del av hans arbete blev att genomföra projektet TRIM med stöd av Trygg-Hansa.

Sedan TRIM avslutats har nya projekt startats. Ett sådant var Friskvård i förening som genomfördes i samarbete med föreningar och med stöd av Landstingets Samhällsmedicinska avdelning.

Idrottens serviceorgan

Strävan efter effektivt styrelsearbete,

Framställningen visar förhoppningsvis, att distriktsförbundet blivit alltmer av ett serviceorgan för specialdistriktsförbund och klubbar. Att göra det så effektivt som möjligt har varit en strävan i synnerhet under de senaste årtiondena.

Som ett led i detta kan man se de omorganisationer av styrelsearbetet som företagits med jämna mellanrum.

År 1975 delade man upp styrelsearbetet på kommittéer, som var och en skulle svara för sin speciella del av de områden som förbundet prioriterade.

Man skapade en förvaltningskommitté med Per Evert Person som ordförande, en utbildningskommitté med Paul Fredriksson, en idrottskommitté med Rolf Krohn, och en motionskommitté med Carl-Olov Halvarsson.

Under 90-talet nyorganiserades styrelsen igen och idag arbetar man mera projektinriktat med mål och tidsplaner.

Anställda och arvoden

Det fanns också tidigt en strävan att leja in människor, som skulle kunna tillföra den unga rörelsen nya

impulser.

Att finna medel till arvoden för sådana tjänster visade sig mycket svårt. Längre drevs förbundets egen verksamhet i stort med helt ideella krafter. Vi har redan pekat på det "hästjobb" som förbundets sekreterare utförde. En ovanligt slitstark sådan var Stig Johansson, Ljusne, som innehade posten i 25 år.

Instruktörer

Det var kanske naturligt, att de första tankarna när det gällde att anställa folk inte var för administration utan för instruktion av aktiva. Tidigt finns det några sådana anställda på RF-medel, som man kunde anlita för kortare perioder. En sådan var den s.k. Norrlandstränaren i friidrott, Hugo Sjöblom.

Redan år 1916 konstateras i berättelsen att distriktsstyrelsen erbjudits "ett större belopp" av herr Axel Leman i Forsa för att kunna anställa en idrottstränare. Vad som blev resultatet av det vet vi inte. Ytterligare en detalj som skulle förtjäna en liten utredning i t.ex. tidskriften Idrottminnen!

Idrottskonsulenterna. Uppbyggnaden av ett kansli.

År 1953 fick förbundet sitt första kansli i Söderhamn och i slutet av årtiondet började de första idrottskonsulenterna att anställas. Vi har redan pekat på några namn i framställningen ovan. Deras uppgifter var att organisera den ungdomsverksamhet som nu kom igång, att samordna kursverksamheten och att hjälpa till med arbetet på förbundets kansli.

Under 50- och 60-talet är det enstaka tjänstemän men under 1970-talet kommer en kraftig utbyggnad av kansliorganisationen. Under de senaste årtiondena har man också bytt lokaler vid ett antal tillfällen till moderna och ändamålsenliga och effektiva kontorsmaskiner har anskaffats.

År 1980 kan man säga att organisationen stod färdig och bestod då av Sölve Pahlsson, kansliföreståndare, Ove Karlsson, idrottskonsulent, Henry Johansson, utbildningskonsulent, Sven Olsson, tryckare, Eva Persson, Ingela Persson, Anita Eriksson, kanslist. Dessutom fanns i samma lokaler fotbollsförbundet med Sune Bergsten som kanslist och orienteringsförbundet med Märta Lundin som anställd.

Nu kunde förbundskansliet öka sin service, dels till den egna styrelsen och dess kommittéer, men dels även till distriktets specialförbund och klubbar.

I stort kan man säga att bemanningsmässigt ser kansliet ut på samma sätt idag, men organisationen har allteftersom anpassats till styrelsens arbetsätt med projektarbete.

Hälsingeidrotten kunde glädja sig åt nya och fräscha lokaler 1987. Här från vänster Roger Olsson, Gösta Högman på vaktmästeriet i samspråk med Sölve Pahlsson och förbundsordförande Palle Fredriksson

Vi måste bygga framtiden tillsammans.

Vi har försökt beskriva, vad som varit. Idrotten har i hög grad varit männens historia, i synnerhet gäller det ledarskap och inflytande. År 1985 kom Eva Löfkvist, Hudiksvall in i styrelsen. Då hade hon redan under en tid medverkat i kommittéarbete. År 1989 avlöstes hon av Anna-Lena Hugg, som i sin tur efterträddes av Solwieg Leifher-Lindahl.

1990-talet innebar något av ett genombrott för kvinnorepresentationen och jubileumsstyrelsen består av fyra kvinnor och tre män. För första gången har vi också en kvinna som ordförande i distriktets högsta beslutande organ, Gudrun Ekblom från Hudiksvall..

Vågar vi se det som ett definitivt trendbrott? Är vi definitivt borta från gubbväldet? När framtida krönikor ska skrivas kommer författarna förhoppningsvis att ha betydligt lättare att finna kvinnor, som har varit tongivande inom vår rörelse, än vad vi har haft.

Vad som kommer vet vi inget om. Idrotten har en stark förankring idag i vårt distrikt, i vårt land, i vår civilisation. Det frestar till att i pompösa ordalag skriva om en lysande framtid.

Ytligt sett ser idrottens kropp mera vältränad och prestationsduglig ut än någonsin.

Men tittar man närmare så finner man, att i denna vackra kropp har smugit sig in gifter, som kan leda till sjukdom och död.

Vi har bruket av skadliga prestationshöjande medel, av stigande alkohol- och drogkonsumtion i idrottsgäng, av gager och belöningar till toppidrottsmännen som man har svårt att se det berättigade i, av en vålds- och machokultur i en del idrotter som skrämmer, av allt högre ställda krav på träning redan i mycket unga år.

Kommer föräldrar att låna ut sina barn till oss på sådana villkor?

Vi kommer att ha mycket att diskutera och arbeta med under de kommande åren, och i det arbetet måste båda könen vara med. Vi måste se till att vi bygger ett samhälle, där arbetsliv och familjeliv är så organiserat, att båda könen på lika villkor kan ägna sig åt ledarskap. Bara på så vis kan vi tillsammans bygga en frisk idrott, byggd på god etik och hög moral.

Förbundets ordförande under 100 år.

1905-1910 Bernhard Andersson-Onsell, Söderhamn

1910-1911 J. Th. Rylander, Söderhamn

1911-1912 Knut Lindblom, Bollnäs

1912-1914 John Larsson, Bollnäs

1914-1917 Leonard Wahlman, Hudiksvall

1917-1918 Albert Enström, Ljusdal

1918-1921 Sven Deurell, Ljusdal

1921-1922 Fritiof Ljunggren, Hudiksvall

1922-1924 Birger Hintze, Bergvik

1924-1925 Olle Östling, Ljusdal

1925-1928 Rickard Södergrann, Hudiksvall

1928-1930 Alex Hedman, Sandarne

1930-1947 Birger Hintze, Bergvik

1947-1953 Lars Dahlman, Söderhamn

1953-1963 Gregor Iversen, Näsvisen

1963-1978 Per Evert Persson, Bollnäs

1978-1991 Paul Fredriksson, Ljusdal

1991-2002 Lennart Lundin, Iggesund

2002-2004 Jan Amnow, Söderhamn

2004- Gudrun Ekblom, Hudiksvall

Jubileumsstyrelsen 2005. Stående från vänster Christer Dahlberg, Ljusdal, Anna-Karin Mohlin, Hudiksvall, Esbjörn Lindgren, Söderhamn, Nina Unefäldt, Edsbyn, Sven-Gunnar Karlsson, Kilafors, Elisabet Järmens-Wallin, Kilafors, sittande, Rolf Jansson, Färila (ajungerad) och Gudrun Ekblom, Hudiksvall (ordförande)

Skidor.

Skidåkning var ett naturligt sätt att förflytta sig på den tid då den moderna idrotten kom till Hälsingland. Skolbarnen skidade till skolan vintertid och skogsarbetarna skidade till och från sin arbetsplats i skogen. Det var därför helt naturligt att skidor stod på programmet för de allra flesta nystartade hälsingeföreningarna under slutet av 1800-talet och de första decennierna under 1900-talet.

Längdåkning på skidor blev också landskapets första elitidrott med stora nationella framgångar. Den första stora framgången kom 1912 då trion P. Wahlund – V. Lindblom – A. Lingvall, Holmsvedens IF, vann SM i budkavle, som på den tiden var ett verkligt kraftprov över distansen 11 mil fågelvägen och en segertid på 15 tim. 8 min.

Anders Persson, bördig från Rengsjö men sedan tävlande för Bollnäs GIF, var vår förste individuella svenske mästare med seger på 30 km i SM 1912. Han vann samma distans i SM ytterligare tre gånger gånger, 1914, 1917 och 1921.

Under en period hette det att det var lättare att vinna SM än att vinna DM. Det talesättet kan mycket väl ha kommit upp efter 1919 års SM på 30 km då HIF-grabbarna Albin Jonsson, Albin Lingvall, Werner Törnberg och Hjalmar Lingvall, samtliga holmsvedengrabbar, belade de fyra första platserna. På femte plats kom dessutom Anders Persson, Bollnäs GIF.

Anders Persson, Bollnäs GIF. Flerfaldig svenska mästare på skidor, individuellt, i lag och i budkavle

Backhoppning, eller backlöpning som grenen hette från början, är en idrott med en tidig och bred förankring i landskapet. Hoppbackar fanns runt om i landskapets alla hörn, Hudiksvall, Söderhamn, Bollnäs och Ljusdal. Den första tävling tycks vara en av Skidlöpningsföreningen Faxa anordnad ”skidtäflan i backåkning vid slagtar Wennerströms å väster” i Söderhamn. Erik Forsberg vann med fina hopp han hade också det längsta, 9½ meter.

DM tycks ha hållits från 1908, möjligen 1907, till modern tid, med vissa luckor då det varit snöbrist eller lite tunt i backhopparleden.

Bollnäs GIF hade en stark period under 70-, 80- och 90-tal med en rad SM-segrar av Rolf Nordgren, och bröderna Pär-Inge och Staffan Tällberg.

Nordisk kombination samlade deltagare i DM från 1920 till 1951, sedan har det varit ovanligt med tävlingar inom distriktet. Ur backhoppningen i Bollnäs kom Thomas Nordgren och vann 4 SM-titlar åren 1990, 1993, 1994, 1995 och 1996.

Första DM i **slalom** arrangerades 1937. DM har sedan arrangerats i stort sett varje år med ett succesivt utökat grenutbud till dagens omfattande program på såväl skidor som bräda.

Telemark är en gammal utförsåkningskonst som blivit en ny alpin tävlingsgren. SM-titlar har där erövrats av Ulf Carlsson, Bollnäs Telefån, och Per Bylund, Järvsö IF.

Budkavlelöpning kan nog anses ha varit skidåkningens huvudnummer sedan den första stora tävlingen, ”nationell skidlöpningstäfling med budkavle” Bollnäs – Hudiksvall – Sundsvall arrangerad av Föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige, år 1900.

Vid starten Bollnäs rådde snöstorm, som dessutom tilltog under tävlingen, så att startsträckan, till Hudiksvall, tog 11 timmar. Segertiden för Nedre Herjådalens IF blev 28 tim. 27 min.

Första SM-tävlingen i budkavle arrangerades 1912 och Holmsvedens IF segrade.

Första DM-tävlingen i budkavle arrangerades förmodligen 1917.

Under 30-talet fanns krafter som ville stryka grenen från skidprogrammet men försöket misslyckades och grenen finns fortfarande kvar som SM- och DM-gren men nu under namnet **Skidorientering**.

Stefan Persson, Bollnäs GIF, vann 6 raka SM-titlar i skidorientering, med början 1970.

Börje Lans m.fl. har sedan följt upp med ytterligare SM-segrar.

Fotboll.

Det började med fotboll 1904.

Söderhamnsungdomarna Bernhard Andersson-Ohnsell, J. Th. Rylander och Gustaf Sköld tog 1904 initiativet till att sätta upp ett vandringspris i fotboll för hälsingeföreningar. Tio föreningar deltog i turneringen ”*Hälsinglands vandringspris i fotboll*” som väckte nationell uppmärksamhet och refererades ett par omgångar i tidskriften Nordiskt Idrottslif.

Finalen i den första tävlingen spelades den 21 augusti 1904 och Söderhamns IF besegrade Bollnäs GIF med 4-0

1904 fick Bernhard Andersson-Ohnsell ett brev från J. Sigfrid Edström som på Riksidrottsförbundets överstyrelses förvaltningsutskotts vägnar anmodade distriktet att sammankalla föreningarna i distriktet för att få dessa att ansluta sig till det nybildade RF.

På riksplanet hade fotbollen 1904 brutit sig ur Svenska Idrottsförbundet, där man funnits som sektion sedan starten 1896, och gått in i Svenska Bollspelsförbundet. Svenska Bollspelsförbundet arrangerade SM i fotboll 1904 men fick aldrig karaktären av ett riksförbund då verksamheten inskränkte sig till Stockholm och Uppland.

På ett möte den 18 december 1904 beslöt ombud från hela landet att bilda Riksidrottsförbundets sektion för fotboll och bandy. Vid årsmötet, hösten 1905, antogs namnet Svenska Fotbollförbundet.

I Hälsingland kallades till ett möte i Söderhamn, den 16 april 1905, och fem föreningar mötte upp. Dessa var Söderhamns IF, Söderhamns SK, Hudiksvalls IF, Bergviks IF och Marma IF.

Det beslöts att bilda *Hälsinglands distriktsförbund för fotboll*, med en styrelse bestående av Bernhard Andersson-Ohnsell, J. Rylander, Johan Israelsson och Emil Königsson. Till styrelsesuppleanter utsågs J. Fahlgren, G. Sköld och Karl Sedwall.

Denna distriktsorganisation blev dock inte långlivad. Knappt ett år efter bildandet, den 1 april 1906, överlämnades det nya förbundet, med kassa och allt, till Hälsinglands Idrottsförbund, under villkor att förbundet skulle administrera fotbollen i distriktet samt ordna serietävlingar i Söderhamn, Hudiksvall och Bollnäs, den tidens fotbollsmetropoler i Hälsingland.

När Riksidrottsförbundet instiftade distriktsmästerskap, med start 1905, fick turneringen om Hälsinglands Vandringspris i fotboll bli Hälsinglands DM i fotboll. Med starten 1904 är DM i fotboll för Hälsingland Sveriges äldsta cupturnering. Den har överlevt två världskrig.

1971 var det nära att DM skulle läggas ned men årsmötet beslutade att turneringen skulle leva vidare, mycket tack vare Söderhamns IF, turneringens första segrare.

Hälsinglands fotbollförbund bildas.

Åren gick och Hälsinglands Idrottsförbund administrerade fotboll och bandy som sektion fram till den 25 mars 1917 då Hälsinglands Fotbollförbund bildades. Sex föreningar var representerade vid det historiska mötet i Bollnäs: Alfta G&IF, Hudiksvalls IF, Ljusdals IF, Strands IF, Söderhamns IF och Söderhamns Skärgårds IF. Ytterligare fyra föreningar anslöt sig till det nya distriktsförbundet.

Fotbollen hade lite trögt före i portgången. På landsbygden, i bondekulturen var fotbollsspelet ett ”otyg” som, förutom att det tog energi från arbetet, krävde stora ytor av god odlings- eller hagmark. Fotboll fick därför till en början spelas på torg och andra öppna platser i tätbebyggelse och på ängar av skiftande beskaffenhet på landsbygden.

Trots motstånd bredde fotbollen ut sig, nya föreningar bildades och på varje ort i landskapet spelades fotboll. Fotbollens lägsta division i seriesystemet kallades i folkmun ”gärsgårdsserien” ett namn som säkert hade fog för sig med tanke på de fotbollsplaner man spelade på.

Sex föreningar hade bildat förbundet men nu började fotbollen växa och breda ut sig i landskapet. 1929 hade antalet fotbollsföreningar ökat till 29 och 1933 hade siffran sprungit upp till imponerande 51.

Stegringen fortsatte till 1939 då antalet anslutna föreningar var 60.

Under andra världskriget hade många föreningar svårt att hålla verksamheten igång och antalet aktiva föreningar sjönk till 47. Efter kriget kom en vändning till det bättre och det gick snabbt uppåt. Under

åren **1953 – 1955 var fotbollen som störst med 73 anslutna föreningar.**

Vid förbundets 50-årsjubiléum 1967 var antalet fotbollsföreningar 62 och antalet var exakt detsamma jubileumsåret 1992.

Ljusne AIK nära allsvenskan.

1953 kom en ny serieindelning med en egen division II-grupp för Norrland. Under säsongen 1953/54 var Ljusne AIK mycket nära att gå upp i allsvenskan. LAIK ledde serien med fyra poäng när tre omgångar återstod. På dessa sista omgångar lyckades man bara ta 2 poäng och Sandvikens AIK gick förbi och tog den allsvenska platsen-

Ljusne AIK var även året efter med och kämpade i div. II-toppen och spelade en tidig ”seriefinal” hemma på Ljusneborg mot Sandvikens IF. Inför 4000 åskådare föll man dock med 2-4.

”Arma Marma” skrällde.

Det skulle bara dröja tre år efter Ljusne AIK:s goda försök att nå allsvenskan innan det var dags för ny allsvensk ”vittring” för ett hälsingelag. Nu var det Marma IF, en av de äldsta fotbollsföreningarna i Hälsingland. 1956/57 gick MIF upp i div. II Norrland. Hur skulle det sluta andrade man lite till mans och en kvällstidningsjournalist myntade uttrycket ”Arma Marma”.

Marma IF visade sig vara underskattat och visade föga respekt för de norrländska fotbollsstorheterna. Många minnesrika matcher spelades på Marmavallen inför stora publikskaror och Marma IF ledde serien ett par gånger.

Den verkliga högtidsstunden var hemmamatchen mot Skellefteå AIK den 13 september 1957- TV, radio och rikspress var på plats, liksom hela lokalpressen. Marma vann med 3-0 inför rekordpubliken 5.866 personer. Samhället Marmaverken hade 800 innevånare.

Damfotboll.

Det var nog många som ställde sig lite tveksamma till damfotbollen när den startade. Till distriktet kom den för att stanna. IFK Bergvik, Arbrå BK och Korsköpings IK avancerade till division I redan under 1970-talet och det verkliga genombrottet kom i mitten av 80-talet i och med att Norrala IF gick upp i allsvenskan (fyra div I-grupper hade i början av 80-talet blivit två allsvenska grupper).

Italienproffs från Hälsingland.

Thomas Brolin är utan tvekan den bästa fotbollsspelare som kommit ur hälsingefotbollen. Karriären började i Näsвикens IF och gick via GIF Sundsvall och IFK Norrköping till italienska Parma där hans fotbollsbanan kulminerade för att sedan avslutas i Leeds United. Oförglömliga är Brolins insatser i landslaget och framför allt i VM-laget som tog brons i USA 1994.

Torbjörn Jonsson började sin idrottsbana i Ljusne AIK. Bollbegåvningen, ”underbarnet” som var lovande i fotboll, ishockey och bandy värvades till IFK Norrköping för att senare bli proffs i italienska Realbetis AC Fiorentina, Roma AC och AC Montova under åren 1955-1968.

Pia Löow är Hälsinglands första kvinnliga landslagsspelare i fotboll. Två år i sträck, 1986 och 1987, utsågs Pia, av tidningen Ljusnan, till årets fotbollstjej i Hälsingland.

Pia Löow spelade i allsvenska Norrala IF och fortsatte som allsvensk i Strömsbro IF.

Den första fotbollsmatchen i Bollnäs lär ha spelats 1887.

Friidrott.

En av de första idrotterna i landskapet och samtidig den enda som, jämte fotbollen genomfört DM varje år sedan startåret 1905.

De första föreningarna med friidrott på programmet var Bollnäs GIF och Söderhamns IF som startade i mitten av 1890-talet, men omkring och strax efter sekelskiftet kom verksamhet igång i Hudiksvall, Ljusdal och ett flertal föreningar i Söderhamnstrakten.

De första DM-tävlingarna arrangerades i Söderhamns och benämndes ”*Mästerskapstävlingar för Hälsingland*”. Följande år, då Riksidrottsförbundet instiftat Distriktsmästerskap för landets alla distrikt, fick detta bli namnet på mästerskapen.

Det ursprungliga grenprogrammet, med löpning, hopp och kast på idrottsplatsen, utökades grenprogrammet med terräng- och landsvägslöpning och mångkamper.

Ett viktigt inslag i hälsingefriidrotten har varit den så kallade ”*Triangelmatchen*”.

Åren 1925 – 1936 stod matchen mellan Jämtland/Härjedalen, Västernorrland och Hälsingland. Sedan delades Västernorrland i två distrikt och Medelpad fortsatte deltagandet i matchen. 1995 drog sig Jämtland/Härjedalen ur triangelsamarbetet och Ångermanland trädde in istället.

1958 kom kvinnorna med i Triangelmatchen.

Den kvinnliga friidrotten utvecklades sent i Hälsingland. Först 1946 arrangerades det första mästerskapet för kvinnor. Det första Svenska Mästerskapet arrangerades 1928 och samma år fanns kvinnlig friidrott med på det olympiska programmet.

Friidrottens förste Svenske Mästare var Nils Wästberg, Strands IF, som vann stavhopp 1938 och 1939.

Friidrottens störste mästare är Per Eriksson, Arbrå IK, med 11 SM-segrar i tio- och femkamp under åren 1946 – 1956.

Många goda aktiva och ledare har fostrats i hälsingeföreningar för att sedan flytta söderut för studier och arbete: Erik Byhlén, Bollnäs GIF – SoIK Hellas, OS-silvermedaljör på 800 meter 1928; Ingvar Bengtsson, Söderhamns IF – Gefle IF, olympier på 800 meter 1948; Thomas Eriksson, Arbrå IK – Turebergs IF, olympier i höjd och tresteg; Peter Borglund, Söderhamns IF – Gefle F, olympier i spjutkastning; Gun Eriksson, Ljusne AIK – IFK Helsingborg, olympier i häck 100m och stafett; Frida Svensson, Västhälsinge FF – Mölndals AIK, olympier i häck 400m; m.fl.

Nisse Wästberg, Strands IF, svensk mästare och landslagsman i stav samt god 10-kampare på sin tid.

Orientering.

Av Conny Forsell

Hälsingland var tidigt ute när orienteringssporten gjorde sitt intåg i landet. Redan 27 september 1925 avgjordes den första DM-tävlingen med start i Harmånger och mål i Strömsbruk. Förste mästaren blev Erik Eriksson, Hudiksvalls IF.

Tio år senare, 1935, utsågs en OO (orienteringsombudsman) inom HIF och det blev Alex Hedman, Sandarne.

Fram till dess att Hälsinglands OF bildades i Segersta 25 maj 1953, i samband med tävlingen Arne Nordqvists Minne, gick orienteringen som en sektion inom HIF.

De nationella framgångarna kom också tidigt och det var Alfta GIF som lät tala om sig på 40-talet. 1940 vann Erik Blomberg SM och 1942 blev det dubbelt Alfta i SM-topp gtenom Algot Östh, mästare, och Sven Thyr, tvåa.

I slutet av 40-talet började IFK Bergvik höra talas om sig främst genom Helge Wiklund, landslagsman från slutet av 40-talet och ända in på 60-talet. 1949 vann Bergvik SM-kavlen med Gunnar Jonsson, Carl Erik Jonsson och Helge Wiklund i laget. Helge Wiklund vann också SM 1953.

Tage Lindström, Lingbo IF (som då tillhörde Hälsinglands IF) vann SM 1955 och dessförinnan hade också tre hälsingedamer vunnit SM tre år i rad: 1949 Märta Hansson, Rehns BK, 1950 Greta Nilsson, Rehns BK och 1951 Elsa Larsson, OK Dellen.

Under 70-talet var Stefan Persson distriktets stora affischnamn med tre segrar i natt-SM, ett i lång-SM (1979, då Eva Jonsson, Alfta SOK, vann damklassen) samt en kavleseger 1973.

Det senaste landslagsbidraget från Hälsingland är Emma Engstrand, som vann några SM för Rehns BK innan hon lämnade distriktet.

En klassiker inom tävlingsområdet är Hälsingekavlen, som avgjordes varje år sedan starten 1947. Sedan dess har Hälsingekavlen bytt tävlingsform några gånger.

Det största arrangemanget inom Hälsingland var O-ringen 1981 med 18.983 deltagare, en siffra som överträffats bara tre gånger.

Nu har Hälsinglands orienterare siktet inställt på att göra ett minst lika bra arrangemang nästa år då flygfältet i 8 Mohed än en gång kommer att bli O-ringens centralort.

Flera SM-tävlingar har också avgjorts i Hälsingland. Den första (i Voxna) redan 1942 där herrarnas SM avgjordes, 1954 arrangerades SM-kavlen i Edsbyn, 1959 dag-SM för herrar, damer och den första SM-tävlingen för damjuniorer i Flästa, 1965 SM-veckan med Rehns BK, Vallsta SK, IFK Bergvik och Söderhamns OK som arrangörsklubbar, 1984 natt-SM i Ljusdal och SM-kavlarna i Edsbyn, lång-SM i Rengsjö 1976 och i Ljusdal 1998 samt hela SM-veckan 2001 med Söderhamns OK, Forsa OK och Alfta-ÖSA OK som arrangörsklubbar.

Längst i förbundsstyrelsen har Evert Bergström, Forsa, suttit. Han valdes in som sekreterare 1979 och har fortfarande det uppdraget kvar. Bland övriga som haft tunga poster inom Hälsinglands OF är Gösta Carlson, Bergvik, ordförande från HOF:s bildande 1953 och nio år framåt. Det tionde styrelseåret gjorde han som sekreterare. Åke Zättlin, Söderhamn, var sekreterare i nio år och sedan ordförande i sex. Rune Kjellberg, Söderhamn, var ordförande i åtta år och satt dessutom med i Svenska orienteringsförbundets styrelse några år.

Att orientering spelat en framträdande roll i Hälsinglands idrottshistoria understryks också av att Hälsingeguldet sju gånger delats ut till orienterare.

Greta Nilsson, svensk mästarinna från Rehns BK.

Bandy.

Hälsinglands Bandyförbund bildades 1938, men bandysporten i landskapet är betydligt äldre än så. Redan vintern 1905-1906 korades de första distriktsmästarna i ”leken med det lackröda nystanet”, som sporten kom att kallas i folkmun under många år. Söderhamns IF blev bandyns första distriktsmästare. Då DM var nyinstiftat i landet blev Söderhamns IF även de första distriktsmästare som korades i landet. Söderhamns IF dominerade stort till en början och vann de sju första distriktsmästerskapen, som spelades åren 1905-1914. Tävlingen ställdes in några gånger, bland annat på grund av första världskriget. SIF-arnas segerrad bröts 1915 av Strands IF, vilket visar att bandyn en gång stod stark även i Hudiksvallshörnan.

Ända fram till 1930 var Hälsingland något av ett u-land i sporten, som hämtats till Sverige från England av greve Clarence von Rosen 1894. Bandyn dominerades till en början av lag från Stockholm, Uppland, Värmland och Västerås.

IFK Uppsala vann den första SM-finalen 1907 och triumferade ytterligare elva gånger fram till 1933. IK Sirius fanns med tidigt med första SM-guldet 1921 och för Västerås SK började samlandet av SM-tecken 1923,

Bollnäs först.

Efter Söderhamns IF:s storhetstid och Strands IF:s inbrott blev 20-talet Bollnäs GoIF:s. Från 1922 och nio år framåt tog bollnäsarna hand om mästartecknet i Hälsingland.

Det var också Bollnäs GoIF som blev första hälsingelag i den 1931 nystartade allsvenskan. BGoIF hängde med i detta fina sällskap från 1922 till 1961 då det blev respass.

Föreningen bildades 1895 som ”Föreningen för skidlöpningens främjande i Bollnäs med omnejd” och antog 1903 namnet Bollnäs Gymnastik- och Idrottsförening. Bandyn i föreningen fick vind i seglen i början av 20-talet då en man vid namn Konrad Lindblom engagerade sig och fick med sig eldsjälarna som Ivar Wikström, Elof Linberg och andra.

Björktjäratjärnen skulle komma att bli Hälsinglands första riktigt klassiska bandyarena.

Den 1 mars 1931 blev en riktig bemärkelsedag för ”Tjärn” då en drygt tusenhövdad publikskara bevittnade hur BGoIF slog tillbaka stockholmsklubben Kronobergs IK med 2-0 i det allsvenska kvalet.

Från Bollnäs GoIF kom också Hälsinglands förste A-landslagsspelare. Det var skarpskytten Gösta Malmström som tackade för förtroendet genom att pricka in tre mål i det årets landskamp mot Finland, en match som slutade oavgjord 5-5.

Det kom att dröja till 1938 innan bandyn i Hälsingland bildade eget förbund. Detta skedde den 20 februari, i samband med Hälsinglands Fotbollförbunds årsmöte i Stugsund. Fotbollförbundet hade, fram till den här februarikvällen, administrerat bandysporten i landskapet.

Den första bandystyrelsen kom att bestå av tre ledamöter: Ivar Wikström, Bollnäs, ordförande, John Nilsson, Söderhamns, kassör och sekreterare, samt Edvin Lindholm, Bollnäs.

Vid det första årsmötet, som avhölls på Stora Hotellet i Bollnäs den 13 november 1938, fanns 15 föreningar representerade. Dessa var: Ala IF, Alfta GoIF, Bollnäs BK, Bollnäs GoIF, Brobergs IF, Edsbyns IF, Iggesunds IK, Ljusne AIK, Marma IF, Rehns BK, Strands IF, Strömsbruks IF, Stugsunds IK, Vallviks IK och Viksjöfors IF.

Flygande start.

Det nya bandyförbundet fick en flygande start. Sporten utvecklades snabbt och redan 1943 fick Hälsingland sin första SM-finalist och åter var det ”Bollnäs-giffarna” som stod för bedriften. Med nyförvärv som Jörgen Wasberg från Söderhamn och Hjalmar Klarqvist från Slottsbron pressade BGoIF Västerås SK till tre finalmatcher. Denna framgång skapade ett fantastiskt intresse i distriktet. Ett intresse som inte minskade när Brobergs IF, som första hälsingelag, vann SM-bucklan 1947 efter 4-2-seger över Västerås SK. Då jublades det inte bara i Söderhamn.

Hälsingebandy utvecklades under 40- och 50-talet till landets kanske starkaste bandydistrikt och har se-

dan dess hållit en hög nivå och ställning i bandysverige.

Brobergs IF (mästare 1947, 1963, 1964, 1976 och 1977), Bollnäs GoIF (mästare 1951 och 1956) och Edsbyns IF (mästare 1952, 1953, 1962, 1978 och 2004) fick 1956 sällskap i bandysocietén av Ljusdals BK (mästare 1975) och under många år hade lilla Hälsingland fyra allsvenska lag i leken samtidigt. Under 80-talet och början av 90-talet kom några sportsligt tunga år för hälsingebandyn, med bara Edsbyns IF och Ljusdals BK i allsvenskan, men Bollnäs gjorde en bejublad come back 1996 och Brobergs IF är på väg att bygga upp ett nytt elitlag.

År 2004 åkte Ljusdals BK ur allsvenskan. Samtidigt vann Edsbyns IF SM-titeln efter en finalseger över

Hammarby IF som kommer att gå till bandyhistorien. Edsbyn vände 2-5 till seger med 7-6.

Bandyn blev hälsingeidrottens varumärke under 1900-talet. Ingenting tyder på en ändring i 2000-talets början.

Bandymatch från klassiska Björktjärtjärn i Bollnäs 1920.

Övriga idrotter.

Badminton. Sporten introducerades i Hälsingland i slutet av 60-talet och första DM spelades 1970. Hälsinglands Badmintonförbund bildades 23/4 1970 och administrerar fortfarande sporten i Hälsingland (2005).

Bandy. Se speciell artikel.

Baseboll och Softboll. Ingen känd verksamhet f.n. Ljusdal har haft lag i högsta serien. DM har inte spelats. Dalarna-Gävleborgs Base & SBF (Softbollförbund) sköter verksamheten.

Basketboll. Starten för hälsingebasketen skedde på Staffansskolan i Söderhamn. Första DM spelades 1967 med Staffansskolans IF som mästare för såväl herrar som damer. Hälsingland Basketbollförbund bildades 1967. Verksamheten ligger numera under Gävle-Dala Basketbollförbund.

Bilsport. Bilsportens historia bör, tillsammans med motorsporten i sin helhet, bli utforskad och beskriven.

Bordtennis. Ett engelskt sällskapsspel som utvecklades till en tävlingsidrott. De första internationella tävlingarna spelades under mitten av 20-talet. Bordtennissektion inom HIF bildades 1944 och första DM spelades samma år. Hälsinglands Bordtennisförbund bildades 1939 och administrerar fortfarande bordtennis med landskapet som bas (2005). Någon form av ombildning tycks ha skett den 1/1 1958.

IK Kometen. Segrare i lag-DM 1962. Från vänster Birgitta Samuelsson, Margareta Söderberg, Gun Sundin.

Boule. Relativt ny idrott i landskapet med en för allmänheten okänd historia.

Bowling. Kom till landskapet som tävlingsidrott när bowlinghallar började byggas under 60-talet. Första DM spelades 1964. Datum för bildande av Hälsinglands Bowlingförbund är okänt men förbundet fungerar fortfarande med Hälsingland som distrikt (2005).

Boxning. En gammal idrott som haft verksamhet periodvis på många orter i distriktet utan att ha fått någon större utbredning. Hudiksvall har varit det starkaste fästet i landskapet. Ingen DM-tävling tycks ha arrangerats. Boxningssektion inom HIF bildades 1940.

Bridge. Gammalt spel men relativt nytt i idrottsorganisationerna. Intressant forskningsområde.

Brottning. Gammal idrott som bedrivits länge även i Hälsingland. Första DM tycks ha arrangerats 1936. Brottningsssektion inom HIF bildades 1959, Hälsinglands Brottningförbund bildades 1959. Brottningen handhas idag av Gävleborgs Brottningförbund.

Budo. Hur och när kampsporterna kom till landskapet bör undersökas och beskrivas.

Bågskytte. Första DM arrangerades 1952. Hälsinglands Bågskytteförbund bildades 1959 men sporten administreras nu av Södra Norrlands Bågskytteförbund.

Båtsport. Hälsinglands Båtförbund bildades 1956 men ändrade 1957 namn till Hälsinglands Motorbåts-sällskap Distrikt 5. Detta sällskap har varit registrerat till 1967. Vad som sedan hänt är höljt i dunkel. Tävlingsverksamhet okänd.

Curling. En ung idrott i landskapet. Första DM spelades 1958. Stiftelsesdatum och verksamhetsperiod för Hälsinglands Curlingförbund är okänt. Sporten administreras idag av Gävle-Dala Curlingförbund.

Cykel. En av de gamla idrotterna, även om den inledningsvis be-drevs i liten skala och på ett fåtal orter. Hudiksvalls bicycleklubb lär väl vara pionjärer i Hälsingland då de arrangerade en cykel-tävling redan 1899. Första DM arrangerades troligen 1927 med Strands IF som arrangör. Cykelsektion inom HIF bildades 1935. Hälsinglands Cykelförbund bildades 1959 och verkar fortfarande med landskapet som bas.

Jonas Persson, "Cykel-Jonas", Bollnäs CK spurtvinner Varpen Runt 1937.

Danssport. När, var och hur det började bör utforskas.

Dragkamp. Urgammal sport med stolta traditioner. Forskning saknas.

Flygsport. När, var och hur bör utforskas och beskrivas.

Fotboll. Se speciell artikel.

Friidrott. Se speciell artikel.

Frisbee. Tämmligen ny sport vars korta historia bör dokumenteras.

Fälttävlan

Golf. Relativt ny idrott inom distriktet. Startade i och med att banor byggdes i olika kommuner. Var an-lades den första banan i Hälsingland?

Första DM spelades 1963 och har sedan spelats, troligen varje år. Gästrike- Hälsinge Golförbund sköter Hälsinglands golfsport.

Gymnastik. Gymnastik fanns med på många av de tidiga hälsingeklubbarnas program, före 1910. Det rörde sig då om trupp-gymnastik i första hand.

Hälsingland och Gästrikland bildade 1925 ett nytt Gymnastikförbund. I detta nya förbund ingick då 20 föreningar med 772 gymnaster. 10 år senare, 1935, hade förbundet 72 medlemsföreningar, med 2.156 gymnaster.

1936 bildades Hälsinglands Gymnastikförbund (det tidigare förbundet delades). Det nya HGF hade i starten 27 föreningar med 1.637 gymnaster. Förbundet hade den största aktiviteten i mitten av 80-talet, med 72 medlemsföreningar och 7.500 gymnaster.

År 2004 bestod förbundet av 42 föreningar och c:a 5000 gymnaster.

I förbundets styrelse har funnits representanter från hela landskapet.

Förbundet har i dag många motionsformer på programmet: motionsgymnastik, aerobic, vattengymnastik, step up. Verksamheten spänner över alla åldrar.

Gymnastikförbundet har varit ett av de ledande när det gäller kursverksamhet och ledarutbildning.

Tävlingsgymnastiken har varit en mindre del i förbundets verksamhet. Första DM i gymnastik arrangerades 1955 och har sedan återkommit periodvis.

Tävlingsverksamheten har under senare år varit samordnad med Gästrikland och Dalarna och sedan 2004

har förbundet gått samman med Gästriklands Gymnastikförbund och bildat Gymnastikförbundet Gävleborg. (Uppgiftslämnare: Eric Nordin).

Gång. Sporten har utövats endast i Söderhamn. Första DM-tävling hölls troligen 1941. Hälsinglands Gångförbund bildades 1935. Sporten administreras av Hälsinglands Gång & Vandringsförbund.

Handboll. Handbollen kom till Hälsingland relativt sent och det verkar som att damhandbollen har legat före herrhandbollen i utvecklingen inom distriktet. Första DM tycks ha spelats 1955, då för både herrar och damer. Under en rad år i slutet av 50- och början av 60-talet tycks enbart dam-DM ha spelats. Hälsinglands Handbollsförbund bildades 1956. Numera ligger handbollen under Dala Gävleborgs Handbollförbund.

Handikappidrott. Vissa delar av handikappidrotten har en lång historia. I modern tid har Bollnäs blivit något av ett nationellt centrum för träning och utveckling. Handikappidrottens historia i Hälsingland bör utforskas och dokumenteras.

Innebandy. En av de nyare idrotterna. Första DM för herrar arrangerades säsongen 1988/89 och för damer året efter, 1989/00. Hälsinglands Innebandyförbund administrerar sporten. Stiftelseår okänt.

Ishockey. De första ishockeymatcherna i distriktet spelades i mitten av 30-talet. 1938 bildades, inom Hälsinglands Idrottsförbund, en sektion för ishockey. 1946 bildades Hälsinglands Ishockeyförbund som fortfarande verkar med landskapet som bas. Första DM spelades 1943 med Brobergs IF som mästare. De starka fästena i distriktet har varit Alfta, Bollnäs, Hudiksvall, Ljusne och Söderhamn. Under 50-talet fanns 46 aktiva föreningar i distriktet.

Judo. Se budo.

Kanot. Det är okänt hur gammal kanot är som idrottsgren inom Hälsingland. Första DM kördes 1944 och en rad år därefter. Från 1953 till 1970 rapporterades att ingen verksamhet pågått under året.

Konståkning. Tävlingar i konståkning arrangerades redan 1906 i Hudiksvall och Söderhamn. Om någon av dessa gällde DM är ovisst men klart är att DM i konståkning 1907 vanns av Bernhard Onsell, Söderhamn. Om DM har anordnats efter pionjärtiden är ovisst. Hälsinglands Konståkningsförbund bildades 1962. Konståkningen ligger numera under Norra Svealands Konståkningsförbund.

Militäridrott. Se fälttävlan.

Minigolf. Okänt när Hälsinglands Minigolförbund bildades och hur lång tid det verkade.

Motorsport. Motorsporten har en lång och framgångsrik historia att utforska och nedskrivna.

Orientering. Se speciell artikel.

Pistolskytte. Se skytte.

Rodd. När, var och hur bör utforskas och dokumenteras.

Segling. Som sport mycket gammal och man kan läsa om regattor långt innan idrottsförbundet bildades, som t.ex. i Nordiskt Idrottsliv, No 25 1901: *”Söderhamns Segelsällskap höll den 7 juli sin sedvanliga kappsegling. Start och mål voro förlagda till Lilljungfrureden...”* Segling var naturligtvis en sport som hörde kustbandet till och såväl i Söderhamn som Hudiksvall fanns tidigt klubbar eller sällskap.

Hälsinglands Seglarförbund bildades 1968/68.

Första DM, enligt seglarna själva, arrangerades så sent som 1963. Mästerskap hölls sedan årligen till 70-talets början. Vad som hänt sedan, när verksamheten gått upp i Mellannorrlands Seglarförbund, är oviss.

Simning. En av de tidiga idrotterna i Hälsingland. Första DM-tävlingarna var troligen de som arrangerades 1909 och som mästare korade Sven Hedblom, IFK Hudiksvall. Han vann 100 meter på tiden 2 minuter och 250 meter på 5 min 42 ½ sek.

Simning har funnits med i hälsingeidrotten, troligen med vissa svackor i verksamheten under 10-talet.

Simsporten fick naturligtvis ett enormt uppsving när simhallar byggdes och de kalla, svarta utomhusvatten kunde bytas mot tempererat vatten och banor med skvalprännor.

Simningens starka fästen i Hälsingland har varit Hudiksvall, Söderhamn och Bollnäs.

Simsektion inom HIF bildades 1935.

Skidor. Se speciell artikel.

Skidororientering, tidigare budkavle. Se artikel om skidor.

Skolidrott. När och hur hälsingeidrotten började arbeta med ungdomsrekrytering och skolidrott är en intressant frågeställning som bör utforskas. Skolidrottssektion inom HIF bildades 1936, Hälsinglands Skolidrottsförbund instiftades den 17/11 1957 och verkar fortfarande inom distriktet.

Skridsko. En av de ”gamla” idrotterna. Ett flertal föreningar i Söderhamn med omnejd uppgav skridsko som en av aktiviteterna vid anslutning till RF under åren 1908-1909.

Det första DM, som är känt, arrangerades den 2-3 mars 1907 och mästare blev: 500 meter: C. Nilsson, IFK Hudiksvall, 1.09; 1500 meter: G. Sahlin, Söderhamns IF, 3.40,2; 5000 meter: A. Marin, Bollnäs G&IF, 10.51. En fotnot i protokollet förtäljer: ”*Banan lär ha varit 24 meter för lång för hvarje hvarf (229 m.)*” Skridsko hade sin starka period under 40- och 50-talet med Gunnar Sjölin och Inger Brusven, båda tävlande för Sandarne SIF, som nationella storheter.

Skridskosektion inom HIF bildades 1949.

Skytte. Skytterörelsen är gammal och mycket omfattande och i behov av en stor insats av lokalforskning. DM-rapporter för åren 1968 – 1972 finns.

Sportdykning. När, var och hur bör utforskas och beskrivas.

Sportfiske. Verksamhet och organisation okänd. Känt är bara att man rapporterade att inget DM arrangerades 1958.

Sportskytte. Hälsinglands Sportskytteförbund handhar sporten i distriktet. När förbundet bildades är okänt. Första DM i sportskytte arrangerade 1957 och DM har rapporterats fram t.o.m 1970. Verksamheten efter detta årtal dock okänd.

Styrkelyft. Se tyngdlyftning.

Tennis. När, var och hur tennis introducerades i Hälsingland återstår att utforska. Tennissektion inom HIF bildades 1944 och första DM spelades samma år. Hälsinglands Tennisförbund bildades 1959 och har fortfarande distriktet som verksamhetsområde.

Tyngdlyftning. Hälsingsk tyngdlyftning har haft en stark period i modern tid. Atletik fanns med på Bergsjö IF:s program när föreningen anmälde sig för inträde i RF 1906. Är detta starten för sporten i Hälsingland? DM-tävlingar finns rapporterade för åren 1961 – 1971.

Hälsinglands Tyngdlyftningsförbund bildades 1959 men numera sköts hälsingetyngdlyftningen av Södra Norrlands Tyngdlyftningsförbund.

Varpa. När kom denna gamla gotländska folksport till Hälsingland? Hälsinglands Varpaförbund instiftades den 5/6 1959. Första DM ordnades 1952 och DM-resultat fram till 1962 finns bevarade. Vad har hänt sedan? Vem administrerar distriktets varpakastning idag?

Vattenpolo. DM arrangerades första gången 1947. DM även 1948, men sedan?

Vintertvåkamp. Ett DM i denna gren arrangerades 1963.

Volleyboll. Okänt när Hälsinglands Volleybollförbund bildades och hur länge det verkade. Första DM arrangerades omkring 1970. Sporten ligger idag under Gävleborgs Volleybollförbund.

**Första ishockeymatchen i Hälsingland 9 mars 1938.
Söderhamns IF - Stugsunds IK 0 - 2**

OS-deltagare med hälsingeanknytning.

Sammanställt av Conny Forsell.

Andersson, Lotten, simning, 1964 och 1968. Tävlade för Timrå och Linköping. Edsbybo sedan 70-talet.

Andersson (Westberg) Per, Hybo AIK, skidskytte. Deltog 1980.

Atterwall Lennart, friidrott, IFK Knislinge, fyra i spjut 1936 i Berlin. Jobbade som lärare i Färila något år under 40-talet. Tävlade då för Färila IF och hade distriktsrekordet i 30-talet år.

Bengtsson, Ingvar, friidrott. Söderhamnare som tävlade för Gefle IF då han blev femma på 800 meter 1948.

Berg, Ove, friidrott, Hofors AIF. Inledde sin karriär i Alfta GIF. Deltog 1968 på 1500m

Bergman, Anders, ishockey. Bollnäsgrabb som efter ungdomsåren i Bollnäs IS via Modo AIK och Färjestad kom med i det Tre Kronor, som tog brons 1988.

Bergström, Anders, skidor. Uppväxt i Los. Loos IF, Iggesunds SK och Hudiksvalls IF innan han flyttade till Domnarvets GIF. Deltog 1994, 1998.

Bettembourg, Hans, tyngdlyftning. Blomsterbindare från Falun som en period tävlade för Dönje AK. Tog brons i 90 kg-klassen 1972.

Bodelid, Meeri, skidor. Från Borås (IK Ymer) men under många år bodde hon i Delsbo och tävlade för Delsbo IF. 1972.

Borglund, Peter, friidrott, Gefle IF. Spjutkastare från Söderhamn. Nia i finalen 1988. Deltog även 1992.

Brink, Jörgen, skidor, IFK Umeå. Började karriären i Delsbo IF. Deltog 2002.

Brolin, Tomas, fotboll, Parma AC. Hälsinglands kanske mest kände idrottskändis. Startade i Näsvikens IK. Kvartsfinal 1992.

Byhlén, Erik, friidrott. Inledde sin karriär i Bollnäs GIF men flyttade till Stockholm och SIK Hellas. Stafettvåa (4x400) 1924 och tvåa på 800 1928.

Ekholm, Jan, fotboll, IFK Sundsvall. Inledde sin karriär i Söderhamn dit han senare återvände. Kvartsfinal 1992.

Eriksson, Bengt, ”Silver-Bengt”, IF Friska Viljor, nordisk kombination. Bodde många år i Fredriksfors utanför Delsbo. 2.a i nordisk kombination 1956. Deltog även 1960.

Eriksson, Per, friidrott, Ljusne AIK. Sjua i tiokamp 1948. Pappa till Thomas (se nedan).

Eriksson, Thomas, friidrott, Arbrå IK. Med i både höjd och tresteg 1984.

Görlin, Carina, skidor, Hudiksvalls IF. Kom från Sollefteå men tävlade en kort period för Hudiksvalls IF. Deltog 1992.

Erik Byléhn Bollnäs GOLF och SolIK Hellas, dubbel silvermedaljör i OS

Hammarström, Rune, skridsko. Uppväxt i Röste och inledde sin karriär i Bollnäs CK. Nia på 5000 och sextonde man på 10000 1948.

Hasselqvist, Kjell, kanot, Jönköpings KK. Edsbybo sedan 70-talet. Deltog 1976.

Helsing, Johnny, tyngdlyftning. Alftapojke som tävlade för Dönje AK. Fjortonde man i 56 kg-klassen 1980.

J:son Skog, Nils, Hudiksvalls SG, skytte. 43:e man på frigevär 1912.

Jacobsson-Olsson, Margareta, alpint, Sollefteå GIF. Född och uppväxt i Järvsö. 16 i slalom och 25 i störtlopp 1952.

Johansson, Frida, friidrott, Västhälsinge FI. Ljusdalstjej som tog sig till semifinal på 400 meter häck 1992.

Jonsson, Carina, bågskytte, BSK Hudik. Deltog 1988.

Jäder, Stig, Jäderfors SK, skidor. Tävlade några säsonger för Edsbyns SK. Deltog 1980.

Kammerling, Anna-Karin, simning, Sundsvalls SS. Inledde sin karriär i Bollnäs SS och sedan i Söderhamns SS. Semifinaler på 50 m fritt och 100 m fjäril, ingick i bronslaget på 4x100 frisim 2000. Semifinal på 100 meter fjäril; Med i laget på 4x100 meter frisim 2004.

Karlsson, Ann-Marie, "Mia", skidor, Hudiksvalls IF. Kom från IFK Sävsjö. Deltog 1992.

Limby, Tommy, skidor, Orsa IF. Tävlade några säsonger för Edsbyns SK. Deltog 1976.

Lundh, Yngve, cykel. "Flygande målaren" från Bollnäs CK. Lagfyra och 16:e i landsvägsloppet 1952.

Magnusson, Per-Alvar, "Palle", simning. Bollnäsgrabb som simmade för Upsala SS och Borlänge SS. Deltog 1980.

Magnuson, Thomas, skidor. Östgöte (från Motala) som blev hälsing. Tävlade för Delsbo IF. 4:a i stafett 1972.

Matsbo, Martin, skidor. Värvad från IFK Hedemora till Hudiksvalls IF 1937, vintern efter att han ingått i det svenska stafettlag som tog brons 1936.

Nilsson, Eric, friidrott, IFK Sundsvall. Sedermera mejerichef i Bollnäs. Deltog 1952 på 3000m

Nilsson, Klaus-Göran, tyngdlyftning, Baltic Club. Tävlade en period för Dönje AK. Deltog 1984.

Nordgren, Rolf, Bollnäs GIF, backhoppning. Elfte man i såväl lilla som stora backen i Sapporo 1972.

Olsson, Eva, Delsbo IF, skidor. Enda hälsing som varit fanbärare vid OS-invigning (1980). Som bäst femma på både 5 och 10 km samt stafettfyra 1976. Med deltog även 1972 och 1980.

Olsson, Gun, friidrott, IFK Helsingborg. Började sin karriär i Ljusne AIK. Deltog 1972.

Persson, Jonas, cykel, SK Fyrishof. Från Bollnäs och Bollnäs CK. 17:e man på sprint i enkilometersloppet 1936.

Peters, Erich, gymnastik, Sandvikens GA. Bodde en tid i Edsbyn. 17:e i lag och 166 individuellt i Helsingfors 1952.

von Scheele, Thomas, bordtennis, Malmö FF. Började i IK Kometen (Bollnäs) och fortsatte sedan många år i Söderhamns UIF. 1996.

Sjölin, Gunnar, Sandarne SIF och IK Wega, skridsko. Tolfte man på 5000 1956, 33:e på 500 och 15:e på 1500 1960.

Strand, Hans, skytte, Söderala AIK. I dag känd som naturfotograf. Sexa på korthåll, liggande, 1984.
Strandberg, Britt, Edsbyns IF, skidor. Enda hälsing – hittills – med OS-guld, stafett, 1960. Dessutom stafettsilver både 1964 och 1968. Fyra på 10 km 1964.

Styf, Erik, Ljusdals IF, backhoppning. Föll i OS-backen 1956.

Swingstedt, Karin, skidor. Ursprungligen från Hassela IF, sedan till Stockviks IF. Deltog 1988 och 1992.

Södergren, Benny, Edsbyns SK, skidor. Kom från Hällby Brunns IF utanför Eskilstuna. Utpräglad sprinter som skrällde med ett brons på 50 km 1976. Tre dagar innan vann han startsträckan i stafetten.

Tällberg, Pär-Inge, Bollnäs GIF, backhoppning. Deltog 1988 och 1992.

Tällberg, Staffan, Bollnäs GIF, backhoppning. Åtta i båda backarna 1988. Deltog även 1992 och 1994.

Unger, Göran, friidrott, IFK Djursholm. Flyttade sedan till Ljusdal. Femkampare 1924.

Westin, numera Östlund, Marie-Helene, "Billan". Kom från Sollefteå SK till Hudiksvalls IF där hon avslutade sin karriär. Deltog 1988, 1992, 1994.

Åkerblom, Ulf, Djurgårdens IF, bobsleigh. Sprinter från Söderhamns IF som skulle sätta fart på fyrmansboben åt Carl-Erik "Jätten" Eriksson, vår meste olympier. Deltog 1984.

Ädel, Gun, Edsbyns IF, skidor. Arbråflicka, som nu bor i Färila. Deltog 1964.

Idrottsföreningar i Hälsingland 1895 -1929.

För 100 år sedan hade den moderna idrottsrörelsen nått fram till bara ett fåtal orter i Hälsingland. Idrottsbetonade lekar och kampsporter hade naturligtvis funnits i Hälsingland, på samma sätt som i Sverige i övrigt. Tävlingslekar som att dra krok, bryta arm, brottas, springa ikapp m.m. hade utövats vid fester och sammankomster sedan urminnes tider.

Idrotten, i moder och organiserad form, hade starka internationella influenser, framför allt från England, och nådde hamnstäderna först. Där klev sjömännen iland och fördrev tiden med allehanda idrottsövningar som intresserade ungdomar i staden kunde se och lära för att sedan prova själva.

Göteborg och Stockholm konkurrerade i slutet av 1800-talet om att vara ledande när idrottsrörelsen bildades och organiserades, men även städerna Norrköping, Helsingborg och Gävle hade idrottsföreningar tidigt, liksom universitetsstäderna Uppsala och Lund.

De äldsta hälsingeföreningarna anses vara Bollnäs GIF, bildad 1895, och Söderhamns IF, bildad 1896. De är de enda idrottsföreningar som bildades under 1800-talet och sedan dess har varit kontinuerligt verksamma.

I historiska dokument kan man finna att Ljusdals Idrottsförening bildades redan sommaren 1884, medan registrering i Riksidrottsförbundet och föreningens egna handlingar anger 1904 som året för föreningens bildande. Detta tidiga bildande kan bero på att någon person, troligen från Uppsala, Stockholm, eller någon annan av de svenska pionjörerna kom till Ljusdal och tog initiativ till föreningens bildande men att detta var för tidigt, intresset på orten var för klen och föreningen tynade bort per omgående. Detsamma verkar ha hänt i Färila. Det finns en registrering av Färila IF redan 1905, men föreningen räknar 1921 som året för bildande.

Liknande har hänt på en rad orter i landet. Ett exempel är Alingsås IF som räknar 1906 som stiftelseår, men redan 1897 vanns SM-titeln på 100 meter av Ernst Hellqvist tävlande för Alingsås IF.

Förening	Ort	Stift	RF-anst	Grenar	Notering
Ala Idrottsförening	Ljusne	1919	1919	Fotboll, skidor.	
Alfta Gymnastikförening	Alfta	1908	1909	Allm idrott, gymn., fotb., hockey, skid, skridsko.	
Arbrå Bollklubb	Arbrå	1928	1928	Allm idrott, fotboll	
Arbrå Idrottsklubb	Arbrå	1909	1914		
Arbrå Skolidrottsklubb	Arbrå	1920	1921	Skolidrott	1928 ej RF-reg
Arbrå Skyttefören. Skidkl.	Arbrå	1908	1909	Skidor	1920 ej RF-reg
Bergsjö Idrottsförening	Bergsjö	1919	1920	Skidor	
Bergviks Idrottsförening	Bergvik	1904	1906	Allm idr, atletik, brott, fotboll, gymn, ishockey	1908 ej RF-reg
Bollnäs Cykelklubb	Bollnäs	1927	1928	Cykel	
Bollnäs Ensk Mellanskolas Idrottsfören.	Bollnäs	1924	1924		1928 Bns Kom.
Mellansk IF					
Bollnäs Gymn- o Idrottsförening	Bollnäs	1895	1906	Allm idrott.	
Brobergs Idrottsförening	Söderhamn	1919	1923		
Delsbo Idrottsförening	Delsbo	1912	1913	Allm idrott, skidor	
Delsbo Skolungd Gymn- och Idrottsförening	Delsbo	1927	1927	Skolidrott	
Edsbyns Idrottsförening	Edsbyn	1909	1911	Allm idrott, simning, skidor	
Enångers Idrottsklubb	Enånger	1923	1924		1927 ej RF-reg
Fjälltoppen	Hybo	1901	-	Skidor	
Forsa Idrottsförening	Forsa	1919	1921	Skidor	

Förening	Ort	Stift	RF-ansl	Grenar	Notering
Forsså Bruks Idrottsfören	Näsviken	1919	1919	Allm idr, skidor	1925 ej RF-reg
Idrottsföreningen Fylgia	Ljusdal	1908	1909	Allm idr, fotboll, gymn, simning, skidor, skridsko	1910 ej RF-reg
Färila Idrottsförening	Färila	1905	1909	Allm idr, fotboll, gymn, skidor	1917 ej RF-reg
Färila Idrottsförening	Färila	1921	1922	Allm idr, skidor	
Gnarps Idrottsförening	Gnarp	1921	1924	Allm idr, fotboll	
Hagaborgs Idrottsklubb	Söderala	1921	1924	Allm idr, fotboll	
Hamra Idrottsförening	Hamra	1920	1921	Skidor	
Hassela Skid- och Idrottsför.	Hassela	1921	1924	Allm idr, fotb, skidor	1929 ej RF-reg.
Helsingbocken	Skog	1901	-	Fotboll, skidor	
Holmsvedens Idrottsförening (sektion i skyttegillet)	Holmsveden	1900	-	Fotboll, skidor, skytte	
Holmsvedens Idrottsförening	Holmsveden	1909	1909	Allm idr, fotboll, skidor	
Hudiksvalls Arbetares IF	Hudiksvall	1928	1928	Fotboll	
Hudiksvalls Bandyklubb	Hudiksvall	1924	1927	Skridsko	
Hudiksvalls Bicyc leklubb	Hudiksvall	1897	-	Cykel	
Hudiksvalls Idrottsförening	Hudiksvall	1882	-	Allm idr, fotboll, skidor	
Hudiksvalls Idrottsförening	Hudiksvall	1908	1912	Allm idr, fotboll	
Hudiksvalls Lärov IF	Hudiksvall	1914	1920	Allm idr.	1925 ej RF-reg
Hudiksvalls Lärov Gymn.- och IF	Hudiksvall	1925	1925	Skolidrott	
Hudiksvalls Simsällskap	Hudiksvall	1925	1926	Simning	
Hudiksvalls Skridskokl.	Hudiksvall	1882	-	Skridsko	
Hybo Allm Idrottsklubb	Hybo	1919	1920	Allm idr, fotboll, skidor	
Hybo Bollklubb	Hybo	1914	1915	Fotboll	1919 ej RF -reg
Hybo IF	Hybo	1906	1908	Allm idr, fotboll, skidor	1914 ej RF-reg
Hybo Skolas Idrottsfören	Hybo	1926	1926	Skolidrott	1929 ej RF-reg
Idrottsföreningen Helsing	Forsa	1908	1914		1917 ej RF-reg.
Idrottsföreningen Svalan	Bergvik	1906	1909	Allm idr, fotb, gymn, rodd, simn, skidor, skridsko, velociped	1916 ej RF-reg.
IFK Bergvik	Bergvik	1920	1920	Skidor	
IFK Hudiksvall	Hudiksvall	1903	1904	Allm idr, fotb, fäkt, gymn, simn, vinteridrott	1927 ej RF-reg
IFK Söderhamn	Söderhamn	1908	1908	Allm idr, fotb, simn, skidor, skridsko.	1914 ej RF-reg
Iggesunds Idrottsklubb	Iggesund	1921	1922	Allm idr, fotb, skidor.	
Iggesunds Skidsportför.. o IK	Iggesund	1902	-		
Jerfsö Klack	Järvsö	1901	-	Skidor, skridsko	1904 ej RF-reg
Järfsö Idrottsförening (Järvsö IF 1918)	Järvsö	1915	1915	Allm idr, fotb, simn, skidor	
Jättendals Idrottsförening	Jättendal	1924	1924	Allm idr, skidor	
KFUM:s Iddrottskrets	Söderhamn	1902	-		
KFUM:s Idrottskrets	Söderhamn	1908	1908	Allm idr, fotb, gymn, simn, skidor, skridsko, velo	1910 ej RF-reg
Kilafors Idrottsförening	Kilafors	1919	1920	Skidor	
Källskärs Sportklubb	Sandarne	1905	1909	Allm idr, fotb, simn, skidor, skridsko.	1912 ej RF-reg
Kårböle Idrottsförening	Kårböle	1921	1922	Fotboll	
Lingbo Idrottsförening ansl	Lingbo	1908	1920	Allm idr.	1928 ej RF-

Förening	Ort	Stift	RF-ansl	Grenar	Notering
Ljusdals Bollklubb	Ljusdal	1923	1924	Fotboll	
Ljusdals Idrottsförening	Ljusdal	1884	-	Fotboll	
Ljusdals Idrottsförening	Ljusdal	1904	1908	Allm idr, fotboll, simn, skidor	
Ljusne Allm Idrottsklubb	Ljusne	1919	1919	Allm idr, skridsko, fotboll	
Ljusne Idrottsförening	Ljusne	1901	-		
Ljusne Idrottsförening	Ljusne	1912	1913	Allm idr, skidor	1919 ej RF-reg
Los Idrottsförening	Los	1914	1915	Allm idr	1920 ej RF-reg
Loos Idrottsförening	Loos	1923	1925		
Lottefors Idrottsförening	Lottefors	1920	1920	Allm idr, skidor	
Lunds BK	Forsa	?	?	Fotboll	Ej RF-reg.
Marma IF	Marmaverken	1906	-		
Marma Idrottsförening	Marmaverken	1919	1920	Allm idr, fotboll	
Moheds Idrottsförening	Bergvik	1922	1922	Allm idr, fotb, skidor	1928 ej RF-reg
Norrbo Allm Idrottsklubb	Norrbo	1925	1926	Skidor	1929 ej RF-reg
Norrbo Idrottsförening	Norrbo	1922	1922	Allm idr, fotb, skidor	1926 ej RF-reg
Näsvikens Idrottsförening	Näsviken	1908	1909	Allm idr, skidor	1920 ej RF-reg
Ramsjö Idrottsförening	Ramsjö	1909	1909	Allm idr, fotb, rodd, skidor, skridsko, velociped	
Regnsjö Sportklubb (Regnsjö SK 1910)	Regnsjö	1908	1909	Allm idr, fotb, skidor, skridsko.	1916 ej RF-reg
Regnsjö Idrottsförening	Regnsjö	1921	1921	Allm idr, fotb.	
Runemo Idrottsförening	Runemo	1919	1919	Allm idr, skidor	1925 ej RF-reg
Skidklubben Faxe	Söderhamn	1891	-	Skidor	
Strands Idrottsförening	Hudiksvall	1901	1907	Allm idr, fotb, gymn, skidor, skridsko	
Ströms Idrottsförening	Strömsbruk	1903	1908	Allm idr, fotb, simn, skid.	
Stugsunds Idrottsförening	Stugsund	1919	1920	Allm idr.	
Söderhamns Allm IK	Söderhamn	1915	1915	Allm idr, fotb, skidor, skridsko, velociped	1920 ej RF-reg
Söderhamns gymnastiksällskap	Söderhamn	1882	-	Gymnastik	
Söderhamns Flickskolas Idrottsklubb	Söderhamn	1928	1928	Skolidrott	
Söderhamns Idrottsfören	Söderhamn	1896	1904	Allm idr, fotb, kanot, simn, skidor, skridsko	
Söderhamns Lärov.					
Gymn- och IF	Söderhamn	1917	1919	Skolidrott	1922 ej RF-reg
Söderhamns Lärov. Idrottsförening	Söderhamn	1921	1922	Skolidrott	
Söderhamns Skärgårds IF	Sandarne	1914	1914	Allm idr, fotboll.	
Söderhamns Sportklubb	Söderhamn	1921	1922	Allm idr, skidor.	1925 ej RF-reg
Söderhamns Västra Idrottsklubb	Söderhamn	1922	1923	Allm idr, fotb, skidor.	1929 ej RF-reg
Tallåsens IF	Tallåsen	1921	1929		
Trönö Skidklubb ansl	Trönödal	1921	1922	Skidor	1929 ej RF-
Vallsta Idrottsförening	Vallsta	1922	1923	Skidor	
Wallsta Skidlöpningförening	Vallsta	1901	-	Skidor	
Wallviks Idrottsklubb (Wallviks IK 1929)	Vallvik	1924	1924	Fotb, simn, skidor	
Viksjöfors Idrottsförening	Viksjöfors	1928	1928	Allm idr, skidor, velociped.	
Voxnadalens Fotbollfören	Alfta	1918	1918	Fotboll	1922 ej RF-reg

Riksidrottsförbundets (RF) registrering av anslutna föreningar under perioden från RF:s stiftelseår (1903) till 1929. I förteckningen redovisas de grenar i vilka föreningen anmält sig vara aktiv under anslutningsåret.

**Distriktets första mästare i damhandboll 1954, Hellbo IF
Berit Eriksson, Ingrid West, Siv Borg, Lola Hellberg, Britt Blom,
Irene Persson, Anna Jonsson, Astrid Andersson, Birgit Olsson**

